

FRI LEK SOM ARENA FÖR BARNNS SPRÅKUTVECKLING

En kvalitativ studie om hur fri lek fungerar som en arena för barns språkutveckling

Janet Ay
Allan Sleewa Shamoon Abaa

Institutionen för utbildningsvetenskap och konst
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Tove del Gaiso

Examinator: Hans Öberg

Termin År 2026

Institutionen för utbildningsvetenskap och konst

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE 15 hp

Kurskod PEA098

Termin VT

År 2026

SAMMANFATTNING

Allan Sleewa Shamoon Abaa och Janet Ay

”Fri lek som arena för barns språkutveckling”

En kvalitativ studie om hur fri lek i förskolan fungerar som en arena för barns språkutveckling

”Free play as a context for children’s language development”

A qualitative study of free play in preschool as a context for children’s language development

Årtal: 2026

Antal sidor: 32

Syftet med studien var att undersöka förskollärares syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken. I studien används en kvalitativ metod där datamaterialet har samlats in genom åtta semistrukturerade intervjuer med förskollärare från både kommunala och privata förskolor. Studien har utgått från den utvecklingspedagogiska teorin med hjälp av centrala begrepp. I resultatet framkommer att förskollärarna använder olika arbetssätt, såsom att vara närvarande

i leken, använda öppna frågor och föra samtal för att stödja barns språkutveckling. Det framkommer även att förskollärarna balanserar mellan att delta i leken och inta en observerande roll för att möjliggöra barns egna initiativ och samspel. Vidare synliggörs att språkmiljön utformas med hjälp av bildstöd, kroppsspråk och tillgängligt material, vilket skapar förutsättningar för kommunikation, delaktighet och samspel mellan barnen. Resultatet visar också att barn ges möjlighet att utveckla sitt språk genom interaktion i meningsfulla leksituationer. Samtidigt lyfts utmaningar såsom stora barngrupper, tidsbrist och svårigheter att balansera närvaro och tillbakadragande i leken. I resultatet framkommer att förskollärarnas arbetssätt och språkmiljöns utformning kan ha betydelse för barns språkutveckling i den fria leken, trots de organisatoriska utmaningarna.

Nyckelord: Fri lek, språkutveckling, lärmiljö, förskola, förskollärare

Innehåll

1. Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Studiens disposition	7
2. Tidigare forskning.....	8
2.1 Databassökning	8
2.3 Barns språkutveckling i den fria leken	8
2.4 Förskollärares roll för barns språkutveckling i den fria leken	9
2.5 Den pedagogiska miljöns betydelse för fri lek och språkutveckling.	10
3. Teori	10
3.1 Utvecklingspedagogik.....	11
3.1.1 Lärandets objekt och lärandets akt	12
3.1.2 Metakommunikation	12
3.1.3 Erfarande	12
3.1.4 Variation	13
4. Metod.....	13
4.1 Metodval.....	13
4.2 Urval och avgränsningar	14
4.3 Genomförande	15
4.4 Analysmetod	16
4.5 Forskningsetiska överväganden	18
5. Resultat och analys	19
5.1 Stöttning av barns språk i den fria leken.....	19
5.1.1 Förskollärarens närvaro	19
5.1.2 Frågor och samtal	20
5.1.3 Kroppsspråk	21
5.1.4 Analys av stöttning av barns språk i den fria leken: lärandets akt och metakommunikation i barns språkutveckling	22
5.2 Pedagogiska miljöer som stöd	23
5.2.1 Bildstöd	23
5.2.2 Miljöns tillgänglighet till material.....	24
5.2.3 Analys av språkmiljöns utformning: Lärandets akt, lärandets objekt och variation	25
5.3 Begränsningar i det pedagogiska arbetet.....	26
5.3.1 Stora barngrupper	26
5.3.2 Tidsbrist.....	27
5.3.3 Balansen mellan närvaro och tillbakadragande	28
5.3.4 Analys av begränsningar i det pedagogiska arbetet: Erfarande	28

6. Diskussion	29
6.1 Resultatdiskussion	29
6.1.1 Förskollärarnas arbetssätt för att främja barns språkutveckling i den fria leken	30
6.1.2 Språkmiljöns betydelse för barns språkutveckling i förskolan	31
6.1.3 Utmaningar och möjligheter i barns språkutveckling i den fria leken...	32
6.2 Metoddiskussion	33
6.3 Slutsats	34
6.4 Relevans för förskolläraryrket	35
6.5 Vidare forskning	36
Referenslista.....	37
Bilaga 1 Missivbrev/Samtycke	39
Bilaga 2. Bakgrundsfrågor och intervjufrågor	41

1. Inledning

I förskolan spelar leken en central roll i barns språkutveckling, därför syftar denna studie till att undersöka förskollärares syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken. Vissa studier visar att fri lek innebär att barn ges möjlighet att själva initiera, styra och utveckla lekar, vilket i sin tur bidrar till att de utvecklar både språklig och kommunikativ förmåga (Erdem, 2018, s. 208). Enligt Läroplanen för förskolan, *Lpfö18* (Skolverket, 2025, s. 8) framhålls leken som en central del av förskolans utbildning eftersom den utgör grunden för barns utveckling, lärande och välbefinnande. I styrdokumentet framhålls även vikten av att ge barnen tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva (Skolverket, 2025, s. 8). I *Lpfö18* (Skolverket, 2025, s. 14) står det att förskollärare ska ge barn förutsättningar att utveckla kreativitet och nyfikenhet. Som en sammanfattning kan den fria leken förstås som en arena där barn själva utforskar, skapar och förhandlar sina lekar, samtidigt som de utvecklar sin kommunikativa förmåga.

Resultatet från några studier tyder på att språkanvändning i leken spelar en central roll för barns språkliga och kognitiva utveckling. Holm och Ahrenkiel (2021, s. 301–302) lyfter att genom spontana samspel, improvisation och gemensamt meningsskapande kan barn pröva och utveckla språk i verklighetsnära och socialt förankrade situationer, vilket i sin tur kan stärka senare läs- och skrivförmåga. Enligt *Lpfö18* (Skolverket, 2025, s. 7) ska varje barns behov mötas och ges möjlighet att utveckla språk, lärande och identitet utifrån sina förutsättningar. Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och utforska omvärlden samt stödja deras utveckling, lärande, lek och kommunikation (Skolverket, 2025, s. 8). Magnusson och Elm (2023, s. 1927) framhåller att förskolans fysiska miljö, i form av rum, material och design, aktivt bidrar till att forma barns och pedagogers engagemang i lek och lärande. Vidare beskriver forskarna hur miljön kan stimulera samspel och kommunikation. Den skapar även förutsättningar för barns språkliga uttryck och meningsskapande genom gemensamt utforskande mellan barn och pedagoger. Utifrån denna forskning blir det därför viktigt att förskolan skapar miljöer som stödjer barns språkliga utveckling.

Trots att läroplanen (Skolverket, 2018, s. 8) och tidigare forskning (Erdem, 2018, s. 208) lyfter fram lekens centrala betydelse för barns språk, kommunikation och lärande är det inte alltid tydligt hur pedagoger kan skapa förutsättningar för fri lek och samtidigt främja språkutveckling. Tidigare studier visar vad som kan främja språkutveckling, men ger i mindre utsträckning en fördjupad förståelse för hur förskollärare själva uppfattar och arbetar med språkutveckling i den fria leken i vardagliga situationer. Whorall och Cabell (2016, s. 337) lyfter att förskollärare i den fria leken ofta missar språkutvecklande möjligheter, exempelvis genom att använda slutna frågor eller begränsa samtal. Samtidigt betonar Aras (2016, s. 1174–1175) att barns kommunikation utvecklas genom aktivt deltagande i lek. Dessa resultat pekar på ett glapp mellan vad forskningen och styrdokumentet framhåller som betydelsefullt och hur detta tar sig uttryck i praktiken. Detta innebär att den befintliga forskningen inte fullt ut fångar hur förskollärare själva uppfattar, tolkar och

arbetar med språkutveckling i den fria leken i sitt dagliga arbete. Därmed finns ett behov av att undersöka förskollärares egna erfarenheter och uppfattningar, då dessa kan bidra till en djupare förståelse av hur läroplanens intentioner omsätts i praktiken. Särskilt i en svensk kontext är detta relevant, då förskolans uppdrag och arbetssätt påverkas av nationella styrdokument och pedagogiska traditioner. Mot denna bakgrund syftar denna studie till att undersöka och fördjupa förskollärares syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken.

Frågeställningar

1. Hur beskriver förskollärare sitt arbete med att främja barns språkutveckling i den fria leken?
2. På vilket sätt kan språkmiljöns utformning skapa förutsättningar för barns språkutveckling i förskolan?
3. Vilka hinder och möjligheter uppmärksammar förskollärare i barns språkutveckling under den fria leken?

1.2 Studiens disposition

I kapitel 2 redogörs för tidigare forskning inom området, med fokus på barns språkutveckling i den fria leken, lekens betydelse för barns språkutveckling, förskollärares roll i leken samt hur den pedagogiska miljön kan stödja barns språkliga utveckling. I kapitel 3 presenteras studiens teoretiska utgångspunkt, utvecklingspedagogiken, samt centrala begrepp som används i analysen. I kapitel 4 redogörs för studiens metod, där val av metod, urval, genomförande, analysmetod samt forskningsetiska överväganden beskrivs. I kapitel 5 presenteras studiens resultat och analys, där datainsamlingen analyseras utifrån studiens teoretiska ramverk och organiseras i olika teman. Slutligen diskuteras i kapitel 6 studiens resultat i relation till tidigare forskning, syfte och frågeställningar. Kapitlet innehåller även en metoddiskussion, studiens slutsatser, dess relevans för förskolläraryrket samt förslag på vidare forskning.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras tidigare forskningsstudier som är relevanta för studiens syfte, med fokus på fri lek i förskolan samt dess betydelse för barns språkutveckling. Kapitlet belyser även förskollärares roll i att stödja och möjliggöra språkutvecklande processer i leken samt hur den pedagogiska miljön kan påverka barns kommunikation och samspel. Tidigare forskning visar sammantaget att fri lek utgör en viktig arena för språkligt lärande, där barn utvecklar språk genom interaktion med både kamrater och vuxna. Samtidigt framkommer att pedagogers närvaro, förhållningssätt och val av strategier är avgörande för i vilken grad språkutveckling faktiskt främjas i den fria leken. Slutligen behandlas i detta kapitel även miljöns utformning, som har en stor betydelse för barns möjligheter att kommunicera, samarbeta och uttrycka sig språkligt. Kapitlet inleds även med en redogörelse för databassökningar, följt av tidigare forskning som bedöms vara särskilt relevant för studien.

2.1 Databassökning

För att hitta tidigare forskning till vår studie sökte vi på databaserna Swepub, ERIC och i Mälardalens universitets databas Primo. Det vi var ute efter var att artiklarna skulle innehålla forskning om barn i den fria leken i förskolan, barns utbildning och lärande, förskollärares förhållningssätt i relation till fri lek och språkutveckling i förskolan. Vi har använt kriterierna peer review, kindergarten, preschool och early childhood education. Sökorden som vi använt oss av: preschool, language development, environment, child*, children, free play* or child-initiated play*, language development, preschool teacher*, fri lek, förskollärares förhållningssätt, miljö, språkutveckling, språk. Vi valde dessa begrepp eftersom vi bedömde dem som mest relevanta i relation till studiens ämne och syfte. När vi sökte fram artiklar begränsade vi sökningen till perioden 2010 till 2025, detta för att få en variation. Totalt inkluderades tretton vetenskapliga forskningsartiklar i studien.

2.3 Barns språkutveckling i den fria leken

Forskningen är samstämmig i att barns språkutveckling i hög grad sker genom social interaktion, där kamratrelationer och gemensamt meningsskapande har en central betydelse (Trawick-Smith m.fl., 2022, s. 865–867; Há, 2022, s. 126). I dessa sammanhang används språket aktivt för att organisera leken, förhandla roller och utveckla gemensamma idéer, vilket bidrar till att barn utvecklar både kommunikativa och språkliga förmågor. Trawick-Smith m.fl. (2022, s.867) lyfter även i studiens resultat att barn i situationer med mindre vuxenstyrning använder språket mer aktivt och varierat för att koordinera handlingar och uttrycka idéer.

Några tidigare studier pekar mot att fri lek, särskilt i form av låtsaslek, skapar språkligt rika situationer där barn ges möjlighet att experimentera med språk, uttrycka fantasi och inta olika sociala roller (Há, 2022, s. 127–128). Genom sådana interaktioner menar forskaren att barn utvecklar sitt ordförråd, grammatik och

språkförståelse, samtidigt som de tränar på kommunikativa färdigheter såsom turtagning, förhandling och konflikthantering. Samtidigt visar Ålström och Almqvist (2022, s. 9) att fri lek inte automatiskt leder till språklig utveckling för alla barn. Deras studie visar att barns deltagande i lek varierar, där vissa barn behöver aktivt pedagogiskt stöd för att kunna delta i samspel och kommunikation. Detta nyanserar bilden av fri lek som språkutvecklande och pekar på att social interaktion inte enbart uppstår spontant, utan i vissa fall behöver stötts av vuxna.

Samtidigt råder det delade meningar kring i vilken utsträckning språkutveckling i fri lek främst drivs av barns samspel med varandra eller i interaktion med vuxna. Å ena sidan betonar flera studier att barns samtal med andra barn har en särskilt central roll, då språket används spontant och i meningsfulla sammanhang (Trawick-Smith m.fl., 2022, s. 865–867). Å andra sidan framhåller Magruder m.fl. (2013, s. 10–12) att vuxna kan spela en viktig roll genom att stötta och utveckla barns språkliga uttryck i leken, exempelvis genom att delta i samtal och introducera nya begrepp.

En aspekt som behöver beaktas är att flera av de studier som presenteras är genomförda i internationella kontexter. Detta innebär att resultaten inte utan vidare kan överföras till den svenska förskolan, då utbildningstraditioner och synen på barns lek och lärande kan skilja sig åt. Den svenska förskolan kännetecknas exempelvis av en stark betoning på barns inflytande och lekens egenvärde, vilket kan påverka hur språkutveckling förstås och främjas i praktiken. Detta understryker behovet av att undersöka hur dessa processer tar sig uttryck i en svensk kontext.

2.4 Förskollärares roll för barns språkutveckling i den fria leken

En del forskning inom området indikerar att förskollärares roll i den fria leken är komplex och varierar mellan att vara tillbakadragen och att vara aktivt stödjande i barns språkutveckling. Aras (2016, s. 1180–1182) visar att förskollärare i huvudsak betonar vikten av att inte styra barns fria lek, utan att respektera barnens initiativ och låta leken utvecklas på barnens villkor. Forskaren lyfter även att förskollärare ibland väljer att gå in i leken, framför allt i situationer där barn behöver stöd, exempelvis vid konflikter eller när leken riskerar att avstanna. Detta visar en spänning mellan förskollärares ideal om att vara tillbakadragna och deras faktiska agerande i praktiken. Denna spänning blir ännu tydligare i relation till Wasik och Jacobi-Vassels (2017, s. 769–773), som i stället betonar att ett aktivt deltagande från vuxna är viktigt för barns språkutveckling. Forskarna menar att förskollärare genom att ställa frågor, introducera nya ord och delta i samspelet kan fördjupa leken och skapa fler språkliga möjligheter för barnen. Vidare visar en del forskare inom området att det inte enbart handlar om närvaro, utan om hur förskollärare deltar i leken. Ålström och Almqvist (2022, s. 6–9) visar att barn kan befinna sig nära vuxna utan att vara delaktiga i lek eller språklig interaktion, vilket tyder på att kvaliteten i pedagogens deltagande är avgörande. Även Whorall och Cabell (2016, s. 337–339) lyfter att språkutvecklande situationer inte alltid tas tillvara, då interaktionen ofta begränsas till slutna frågor eller korta yttranden.

Sammantaget visar tidigare studier att det inte finns ett entydigt sätt för förskollärare att arbeta med språkutveckling i fri lek. I stället framträder en komplex bild där

förskollärare behöver balansera mellan att ge utrymme för barns egna initiativ och att samtidigt vara närvarande på ett sätt som aktivt stödjer deras språkutveckling. Eftersom en del av forskningen är genomförda i internationella kontexter, innebär detta att resultaten inte kan överföras vidare till den svenska förskolan. Detta kan påverka hur förskollärare tolkar sin roll i relation till barns språkutveckling i den fria leken, vilket gör det relevant att undersöka dessa frågor i en svensk kontext.

2.5 Den pedagogiska miljöns betydelse för fri lek och språkutveckling.

En del forskning inom området indikerar att den pedagogiska miljön i förskolan har en avgörande betydelse för barns språkutveckling i den fria leken, eftersom den påverkar både hur barn integrerar och vilka språkliga möjligheter som uppstår. Flera studier visar att en genomtänkt och språkstimulerande miljö kan främja barns kommunikation och samspel i leken. Magruder m.fl. (2013, s. 9-10), Whorall och Cabell (2016, s. 336) samt Renblad och Brodin (2012, s.2016, s.) betonar samstämmigt att en trygg, inspirerande och välplanerad miljö stärker barns möjligheter att delta i social interaktion och därigenom utveckla sitt språk. Detta gäller både genom fysiska aspekter, såsom material och rummets utformning, och genom den psykologiska trygghet som miljön skapar. Samtidigt visar forskningen att miljöns betydelse inte enbart handlar om att den finns, utan om hur den organiseras och används i praktiken. Magruder m.fl. (2013, s. 11–12) framhåller att språkutveckling särskilt gynnas när barn möter varierat material som böcker, bilder och andra artefakter som inbjuder till samtal och berättande i leken. På så sätt menar forskaren blir miljön en aktiv del av barns meningsskapande, där språket utvecklas genom konkreta och sociala interaktioner. Å andra sidan menar vissa studier att den pedagogiska miljön även kan fungera begränsande. Eriksson Bergström (2013, s. 175–176) lyfter att mer strukturerade miljöer i hög grad styr barns lek genom fasta ramar och regler, medan mer öppna miljöer möjliggör större handlingsutrymme och kreativitet. Vidare framkommer att barn ofta söker sig till platser med mindre vuxennärvaro, vilket kan tolkas som att dessa miljöer upplevs ge större frihet och självbestämmande i leken.

Dessa resultat pekar på att miljön inte enbart fungerar som en bakgrund till barns lek, utan som en aktiv faktor som både kan möjliggöra och begränsa språkutveckling. Hur miljön utformas och används får därmed betydelse för i vilken utsträckning språkligt lärande sker i den fria leken. En aspekt som behöver beaktas är även att en del av dessa studier är internationella. Skillnader i pedagogiska traditioner och styrdokument kan innebära att resultaten inte direkt kan överföras till den svenska förskolan.

3. Teori

Vi har valt utvecklingspedagogiken som teoretisk utgångspunkt i denna studie eftersom den synliggör vikten av samspelet mellan barns lärande, lek och pedagogers förhållningssätt. Teorin är relevant i relation till studiens syfte då den betonar hur lärande sker i sociala och kommunikativa sammanhang, vilket är centralt när barns

språkutveckling i den fria leken undersöks. I denna studie är teorin viktig eftersom den hjälper oss att förstå hur pedagogens förhållningssätt kan påverka och främja barns språkutveckling i den fria leken. Den gör det möjligt att analysera hur lärande uppstår i interaktion mellan barn och vuxna snarare än som en individuell process. Centrala begrepp i den valda teorin som är relevanta för studien är lärandets objekt och lärandets akt, metakommunikation, erfarenhet och variation.

3.1 Utvecklingspedagogik

Utvecklingspedagogik är en pedagogisk teori som utvecklats av Ingrid Pramling Samuelsson och har sin grund i ett fenomenografiskt perspektiv. Teorin fokuserar på hur barn utvecklar förståelse för olika fenomen i sin omvärld och betonar vikten av att synliggöra barns lärandeprocesser (Pramling Samuelsson, 2014, s. 15). Enligt författaren ses barn som aktiva och kompetenta individer som själva är med och skapar mening i sitt lärande. Vidare lyfter Pramling Samuelsson (2014, s. 16–17) fram pedagogens roll, som är att stödja och rikta barnens uppmärksamhet mot innehållet för att främja deras lärande. Pihlgren (2017, s. 74–75) lyfter även innebörden av ett utvecklingspedagogiskt förhållningssätt att pedagogen växlar mellan att observera barnens lek och att aktivt stödja den, exempelvis genom att ställa frågor eller bidra med nya perspektiv. Pedagogen kan då inta rollen som en medutforskare i barnens läroprocesser under olika aktiviteter. Detta blir särskilt relevant i ett språkligt sammanhang, där barns förståelse för ord, begrepp och kommunikation utvecklas i samspel med andra i lek och vardagliga situationer.

Inom utvecklingspedagogiken betonas sambandet mellan barns lek och lärande. Barn ses inte enbart som lärande eller lekande individer, utan dessa två aspekter förstås som nära sammanflätade i barns erfarenheter. Enligt Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003, s. 94) kan barn lära sig genom lek samtidigt som de kan leka i situationer där lärande sker. Begreppet det lekande barnet används därför för att synliggöra hur lek och lärande samverkar i barns utveckling (Pramling Samuelsson, 2014).

Enligt Pramling Samuelsson (2014, s. 45) är lek central för barns lärande och utveckling. Författaren menar att barn genom lek utforskar världen, prövar idéer och hanterar nya situationer, vilket leder till att de bygger kunskap. Vidare beskriver författaren att leken ger barn möjlighet att utveckla språk, fantasi och symboliskt tänkande. Här kan språk förstås som att barn utvecklar ordförråd, uttrycksätt och kommunikativa färdigheter genom att samtala, förhandla och samspeja med andra i leken. Författaren lyfter även att leken socialt hjälper barn att samarbeta, förstå andra perspektiv och öva samspel, samt att den känslomässigt kan stärka självförtroende och känslan av kontroll. Slutligen framhåller författaren att lek ofta är spontan och skapas i stunden tillsammans med andra, vilket gör att den kan förstås som en helhetsmiljö där kognitiv, social och emotionell utveckling sker samtidigt (Pramling Samuelsson, 2014, s. 46–48).

3.1.1 Lärandets objekt och lärandets akt

I leken har barn alltid ett lärandeobjekt, det vill säga något de arbetar med för att skapa förståelse för sin omvärld, även om objektet inte alltid är reflekterat (Pramling Samuelsson, 2014, s. 55). Objektet kan handla om sociala relationer, maktspel, problemlösning eller att utveckla färdigheter som räkning, läsning eller skapande. I ett språkligt sammanhang kan lärandets objekt exempelvis vara att barn utvecklar nya ord, berättarstrukturer eller sätt att uttrycka sig i leken. Barnen förändras utifrån sina upplevelser och sitt deltagande (Pramling Samuelsson, 2014, s. 56). Vidare beskrivs lärandets akt som själva genomförandet av leken, där barnen deltar aktivt och samspekar med varandra. Författaren menar att leken är samtidigt social, emotionell och kognitiv, där barnen behöver ta hänsyn till andra och bidra på olika sätt utifrån sina erfarenheter. Vidare beskriver författaren att lärandets akt präglas av att innehållet i leken kan förändras under tiden, eftersom barnens handlingar och kommunikation påverkar hur leken utvecklas och vad den kommer att handla om. I en språklig situation kan lärandets akt synliggöras när barn använder språk för att förhandla roller, skapa gemensamma regler och utveckla lekens innehåll, vilket gör språket till en central del av själva lärprocessen.

3.1.2 Metakommunikation

Pramling Samuelsson (2014, s. 47) beskriver metakommunikation som den kommunikation som sker om själva leken, där barnen samordnar sina handlingar och idéer för att leken ska fungera gemensamt. Författaren menar att metakommunikation gör barns lärande synligt genom hur de pratar och agerar i leken. Genom detta utvecklar barn sitt språk, sociala kompetens och sin förståelse för olika handlingar, samtidigt som de deltar aktivt i leken. I fri lek kan detta till exempel vara när barn förhandlar ord, roller eller hur något ska kallas i leken. Detta innebär att metakommunikation även blir central för barns språkutveckling, då barn genom att samtala om leken utvecklar sitt ordförråd, sin begreppsförståelse och sin kommunikativa förmåga. Vidare förklarar författaren att lek och lärande kopplas samman på detta sätt, och att metakommunikation blir ett verktyg för både kreativitet och socialt lärande.

3.1.3 Erfarande

Pramling Samuelsson (2014, s. 87–89) beskriver begreppet erfarande som hur barn upplever, tolkar och skapar mening i sin omvärld genom vardagliga aktiviteter och lek. Vidare förklarar författaren att barnets erfarande är aktivt, där de agerar med kroppen, redskap och andra människor för att gestalta och förstå olika situationer. Författaren menar att utgå från barns erfarande i pedagogisk praktik innebär att pedagogen observerar och tar barnets perspektiv samt bekräftar deras upplevelser. Detta skapar möjligheter för barnen att erfara och utveckla specifika kunskaps- och färdighetsområden. I relation till språkutveckling innebär detta att barn genom egna erfarenheter i leken utvecklar förståelse för hur ord och uttryck används i olika sammanhang och situationer. Enligt författaren blir erfarandet både grund och mål för lärandet, eftersom barn lär sig genom att själva uppfatta och tolka situationer snarare än bara genom exponering för fenomenet.

3.1.4 Variation

Pramling Samuelsson (2014, s. 93–95) beskriver begreppet variation som centralt för barns lärande, där barn utvecklar förståelse, färdigheter och begrepp genom att erfara samma fenomen på olika sätt. Författaren menar att ju mindre man vet om barnets framtida lärande, desto större behov har barnet av varierade erfarenheter, eftersom variation ger fler perspektiv och en mer flexibel omvärldsuppfattning. I språkutvecklingen kan variation exempelvis innebära att barn använder olika ord eller uttryck för samma sak, vilket hjälper dem att urskilja betydelser och utveckla ett mer nyanserat språk. Ett exempel kan vara om barnen använder olika uttryck för regler i lek men olika språkliga uttryck. Vidare framhåller författaren att den främsta funktionen med variation är att möjliggöra urskiljning, där barnet kan skilja det väsentliga från det oväsentliga genom att jämföra och erfara kontraster, exempelvis olika blommor eller färger. Författaren förklarar att variation kan skapas både av vuxna, som medvetet introducerar olika erfarenheter, och av barn själva, när de testar, prövar och utforskar på olika sätt. Pramling Samuelsson (2014, s. 99) belyser att variation kan vara individuell, när ett barn varierar sitt handlande eller objekt, och kollektiv, när en grupp barn prövar samma aktivitet på olika sätt. Vidare menar författaren att genom variation tränas barn även i överföring, det vill säga förmågan att använda kunskap och erfarenheter i nya situationer, samt i samtidighet, förmågan att uppfatta både likheter och skillnader samtidigt. Genom denna variation får barn möjlighet att identifiera kritiska drag, generalisera och utveckla flexibla färdigheter och begrepp.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras studiens metodval. Studien bygger på semistrukturerade intervjuer med åtta förskollärare, där ett målstyrt urval har gjorts utifrån relevans för studiens syfte. Vidare har genomförandet av datainsamlingen beskrivits, inklusive hur intervjuerna planerades, genomfördes och dokumenterades. Avsnittet redogör även för den tematiska analysmetoden som använts för att bearbeta och analysera materialet samt hur de identifierade temana har utvecklats. Slutligen behandlas de forskningsetiska överväganden som har beaktats genom hela forskningsprocessen.

4.1 Metodval

I studien har semistrukturerade intervjuer använts som datainsamlingsmetod. Enligt Denscombe (2018, s. 269) bygger semistrukturerade intervjuer på en förberedd intervjuguide, men ger samtidigt möjlighet att ställa följdfrågor och anpassa intervjun efter respondentens svar. Författaren framhåller att denna typ av intervju kan bidra till ett nytt och mer utvecklat empiriskt material. Intervjuer är en passande metod för mindre studier, särskilt när resurserna är begränsade. Vi har valt denna metod eftersom vi vill få utförliga och nyanserade svar till vår studie, samtidigt som vi har begränsat med tid för att genomföra arbetet. Våra intervjufrågor finns bifogade som bilaga 2 i slutet av studien.

Personliga intervjuer har valts som metod eftersom de möjliggör en direkt interaktion mellan intervjuare och respondent, vilket enligt Denscombe (2018, s. 279) är en central fördel med denna metod. Metoden valdes då den gör det möjligt att fokusera

på en respondent i taget, vilket underlättar en fördjupad datainsamling och ger utrymme för mer utförliga svar. Intervjuerna spelades in med ljudinspelning, vilket möjliggjorde att vi i efterhand kunde återgå till materialet och ta del av respondenternas svar. Inspelningarna underlättade även transkriberingsprocessen. Enligt Denscombe (2018, s. 284–285) är det svårt att förlita sig på minnet för att återge innehållet i en intervju, författaren betonar att inspelning är ett stöd vid transkribering. Författaren betonar att synen på respondenten är central vid användning av ljudinspelning, vilket vi tog i beaktande i genomförandet i studien. För de respondenter som inte önskade bli inspelade anpassade vi datainsamlingen genom att dokumentera deras svar skriftligt. Enligt Denscombe (2018, s. 286) krävs att anteckningar vid intervjuer är utförliga redan under genomförandet, då det kan vara svårt att i efterhand återskapa intervjusituationen och det inte finns någon inspelning att tillgå. Vi uppmärksammade att detta kunde innebära en utmaning och valde därför att dokumentera svaren så utförligt som möjligt. På grund av detta tog intervjuerna längre tid än planerat att genomföra. Totalt omfattade det insamlade materialet 36 sidor transkriberad text från både inspelade intervjuer och intervjuerna som dokumenterades genom anteckningar. Ytterligare information om det transkriberade materialet presenteras under avsnittet för analysmetod.

4.2 Urval och avgränsningar

Urvalet i studien är målstyrt, vilket enligt Denscombe (2018, s. 67–68) innebär att deltagare handplockas utifrån sin relevans för det aktuella forskningsområdet. Detta eftersom vi behövde specifik information från respondenterna samt fokusera på personer som arbetar inom svensk förskola och utgår från de mål och regler som gäller där. Vi har intervjuat åtta erfarna förskollärare från både kommunala och privata förskolor, med fokus på studiens område som behandlar den fria lekens betydelse för barns språkutveckling.

Nedan presenteras en tabell som tydliggör studiens åtta deltagare samt redovisar bakgrundsinformation som har beaktats i analysen. Samtliga deltagare i studien presenteras anonymt och har tilldelats nummer, det vill säga förskollärare 1, förskollärare 2 och så vidare.

Tabell 1: Deltagarna i studien och bakgrundsinformation

Respondent	Antal år som förskollärare	Antal barn, barnens ålder
Förskollärare 1, 40 år	Förskollärare i 9 år (kommer inte i relevansen, resultatet)	21 barn 3–5 åringar
Förskollärare 2, 51 år	Förskollärare i ett annat land därefter förskollärare 9 år i Sverige.	16 barn 1–3 åringar
Förskollärare 3, 50 år	Förskollärare i 4 år	23 barn 3–5 åringar

Förskollärare 4, 28 år	Förskollärare i 6 år	24 barn 3–5 åringar
Förskollärare 5, 39 år	Förskollärare i ett annat land därefter förskollärare 5 år i Sverige.	28 barn 1–3 åringar
Förskollärare 6, 34 år	Förskollärare i 6 år	28 barn 3–5 åringar
Förskollärare 7, 45 år	Förskollärare i 6 år	22 barn 1–3 åringar
Förskollärare 8, 37 år	Förskollärare i 3 år	16 barn 1–4 åringar

4.3 Genomförande

Vid uppstart skrev vi ett missivbrev och intervjufrågor som var relevanta för studien. Därefter kontaktade vi förskolorna via mejl och telefon till förskolornas rektorer, där vi informerade om vår studie och dess syfte samt uttryckte en önskan om att intervjua en av de erfarna förskollärarna. Vi bifogade missivbrevet för att förskollärarna i förväg skulle få information om hur vi avsåg att ta hänsyn till dem samt hur intervjun skulle genomföras. Till en början var det svårt att få deltagare till studien, och vissa rektorer dröjde med att svara. Därför skickade vi ut fler förfrågningar till andra rektorer och kontaktade även de som ännu inte svarat via telefon. Detta gjordes för att få ihop totalt åtta deltagare till studien. De rektorer som godkände vår förfrågan skickade den vidare till förskollärare på sina förskolor. När vi fick svar från förskollärare som ville delta bokade vi tid och plats för intervjuerna, vilket genomfördes på de åtta olika förskolorna i tre olika kommuner. Vid intervjutillfället fick deltagarna ta del av missivbrevet för att säkerställa att de var informerade om studiens syfte, villkor och sina rättigheter. Intervjuerna genomfördes i en lugn och avskild miljö på respektive förskola för att minimera störningar och skapa en trygg samtalsmiljö för deltagarna. Innan intervjun påbörjades informerades deltagarna återigen om studiens syfte, deras rätt att avbryta sitt deltagande när som helst samt hur materialet skulle komma att användas och behandlas konfidentiellt. Samtliga intervjuer spelades in med ljudinspelning, förutom två intervjuer där deltagarna inte samtyckte till inspelning. Dessa dokumenterades i stället skriftligt för att underlätta transkribering och analys. Under intervjuerna strävade vi efter att inta en neutral och lyssnande roll, samtidigt som vi ställde öppna följdfrågor för att fördjupa och förtydliga deltagarnas svar. Intervjuerna avslutades med att deltagarna gavs möjlighet att tillägga ytterligare information eller ställa frågor. En del av deltagarna önskade få ta del av intervjufrågorna i förväg för att kunna förbereda sig, vilket vi tog hänsyn till för att underlätta deltagandet.

4.4 Analysmetod

En tematisk analysmetod har använts i denna studie för att analysera det insamlade materialet. Valet av metod grundar sig i att den möjliggör en strukturerad organisering av datamaterialet, vilket underlättar att urskilja samband och mönster i respondenternas svar. Analysen har genomförts i enlighet med Bryman m.fl. (2025, s. 658), som beskriver en tematisk analys i sex steg: transkribering, kodning, identifiering av teman, granskning av teman, definition av teman samt slutlig bekräftelse av dessa teman.

I det första steget lyfter Bryman m.fl. (2025, s. 658) vikten av att bekanta sig med det insamlade materialet. I enlighet med detta transkriberades de inspelade intervjuerna genom att ljudmaterialet noggrant lyssnades igenom flera gånger. Inspelningarna spelades upp, pausades och lyssnades igenom igen för att säkerställa att respondenternas svar återgavs så korrekt som möjligt. Parallellt bekantade vi oss med materialet för att få en helhetsförståelse. Även de intervjuer som dokumenterades genom anteckningar beaktades och inkluderades i materialet.

I det andra steget påbörjade vi kodningen av datamaterialet. Bryman m.fl. (2025, s. 658) beskriver att detta steg kan inledas med en öppen kodning, där centrala egenskaper och mönster i materialet identifieras. Därefter kan kodningen utvecklas mot en mer teoretisk nivå, där begrepp och kategorier formuleras i takt med att de blir relevanta i analysen. Detta genomfördes genom att vi skrev nyckelord, kommentarer och markerade likheter med samma färg i marginalen av transkriberingarna av respondenternas svar, för att underlätta koppling till materialet och möjliggöra jämförelser av återkommande mönster. Med datamaterialet avses i detta sammanhang det material som samlas in genom intervjuerna, vilket utgör grunden för analysen.

I det tredje steget betonar Bryman m.fl. (2025, s. 658) vikten av att jämföra och relatera framkomna koder till varandra för att identifiera mönster i materialet. Detta genomfördes genom att vi analyserade och jämförde datamaterialet för att urskilja återkommande mönster i respondenternas svar. Nyckelord, kommentarer och färgmarkeringar från de olika transkriberingarna jämfördes och sammanfördes, vilket möjliggjorde att likheter och samband kunde synliggöras och grupperas i övergripande teman. Utifrån dessa mönster framträdde preliminära teman i respondenternas svar. Dessa omfattade exempelvis förskollärares deltagande i leken, språkligt samspel, miljöns betydelse samt upplevda hinder i arbetet.

I det fjärde steget gick vi igenom de teman som framkom i materialet. Bryman m.fl. (2025, s. 658) beskriver granskning av teman som en process där koder kan kombineras till begrepp som därefter delas in i mindre underteman. I detta steg använde vi begrepp som förskollärares roll, språkutveckling, fri lek, hinder och miljö som stöd i struktureringen av materialet. Detta möjliggjorde en mer strukturerad organisering av materialet utifrån likheter och skillnader i respondenternas svar. Genom att utgå från dessa begrepp kunde vi tydligare urskilja mönster i materialet,

vilket underlättade arbetet med att forma huvudteman samt dela in innehållet i relevanta underteman.

I det femte steget beskriver Bryman m.fl. (2025, s. 658) definition av teman, vilket innebär att egenskaperna hos identifierade teman och underteman tydliggörs samt hur dessa relaterar till varandra. I detta steg klargjorde vi innehållet i de identifierade temana genom att deras centrala kännetecken, återkommande mönster samt hur de skiljer sig från och relaterar till varandra beskrevs. Syftet var att synliggöra relationer och samband mellan huvudteman och undertema. I detta skede vidareutvecklades temana genom att vissa slogs samman och förtydligades. Ett exempel från analysprocessen var när en respondent uttryckte: ”Vi försöker alltid vara med i leken när barnen behöver stöd i språket.” Detta kodades som ”vuxenstöd i lek” och placerades därefter i temat stöttning av barns språk i den fria leken. Därför genomfördes en omstrukturering av temana där tidigare identifierade teman slogs samman för att skapa en mer sammanhållen analys. Exempelvis integrerades temana förskollärares deltagande i leken och språkligt samspel till ett mer övergripande tema som blev stöttning av barns språk i den fria leken. På motsvarande sätt sammanfördes aspekter av miljöns betydelse till temat pedagogiska miljöer som stöd, medan temat upplevde hinder i arbetet utvecklades till begränsningar i det pedagogiska arbetet. Genom denna omstrukturering skapades en mer sammanhållen och analytisk tydlighet av materialet.

I det sjätte och sista steget bekräftade vi de teman som framkommit i studien. Bryman m.fl. (2025, s. 658) beskriver detta steg som en bekräftelse av teman, där relevanta koder används som upplägg för att stärka och underbygga de identifierade temana i analysen. Detta gjordes genom att koderna illustrerades med citat från intervjuerna, för att på så sätt stärka studiens resultat utifrån det insamlade materialet. Data som inte var relevanta för forskningsfrågorna valdes bort genom ett målstyrt urval, och för att undvika upprepning uteslöts även svar där flera respondenter uttryckt samma sak. Resultatet presenteras därför som en sammanfattning av deltagarnas svar. De utvalda temana blev stöttning av barns språk i den fria leken, pedagogiska miljöer som stöd och begränsningar i det pedagogiska arbetet.

I denna studie har vi även utgått från den utvecklingspedagogiska teorin, där lärandet förstås som något som sker i samspel mellan barn, pedagoger och den pedagogiska miljön. Teorin består av flera centrala begrepp, vi har använt oss av lärandets objekt, lärandets akt, metakommunikation, erfارande och variation. Relationen mellan dessa begrepp togs i beaktning i den senare delen av analysprocessen. Efter att den tematiska analysen genomförts och de tre huvudtemana hade identifierats, användes de utvecklingspedagogiska begreppen som ett stöd i den fortsatta bearbetningen av materialet. I detta skede gick vi tillbaka till det transkriberade materialet och uppmärksammade samt markerade delar där begreppen kunde urskiljas. Exempelvis identifierades situationer där variation framträdde, samt där förskollärarna beskrev metakommunikation genom samtal, frågor och språkligt stöd i leken. Begreppen användes därmed i ett senare skede av analysen för att fördjupa och nyansera

tolkningen av det insamlade materialet samt för att skapa kopplingar mellan det materialet och de identifierade temana.

4.5 Forskningsetiska överväganden

I denna studie har forskningsetiska principer beaktats i enlighet med riktlinjer för god forskningssed för Vetenskapsrådet (2017, s. 12–14). Dessa principer omfattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I enlighet med dessa principer informerades deltagarna om studiens syfte, genomförande samt deras rätt att avbryta sitt deltagande när som helst. Det skedde genom ett missivbrev (Eldén, 2020, s. 30). Samtycke inhämtades innan intervjuerna genomfördes. Deltagarnas identitet har skyddats genom att allt insamlat material har anonymiserats och behandlats konfidentiellt. Det insamlade materialet har endast använts för studiens syfte, i enlighet med nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2017).

Informationskravet uppfylls genom att deltagarna informerades om studiens syfte, metod och genomförande (Eldén, 2020, s. 86). Förskollärare som tillfrågades om deltagande fick ett informationsbrev där studiens innehåll och deras medverkan beskrevs. I informationsbrevet informerades deltagarna om att intervjuerna skulle spelas in, att det beräknades ta cirka 30–45 minuter samt hur det insamlade materialet skulle hanteras och användas i studien. Deltagarna informerades även om att deltagandet var frivilligt och att de kunde ta del av den färdiga studien i DiVA efter publicering.

Samtyckeskravet säkerställdes genom att deltagarna informerades om att deras medverkan är frivillig och att de när som helst kan avbryta sitt deltagande utan negativa konsekvenser. I samband med detta inhämtades skriftligt samtycke från samtliga deltagare innan intervjuerna genomfördes. De informerades även om att de hade möjlighet att återkalla sitt samtycke under studiens gång. Utöver informationsbrevet fick deltagarna muntlig information om studiens syfte och genomförande, samt möjlighet att ställa frågor innan intervjuerna genomfördes. Vi tog även hänsyn till deltagarnas önskemål gällande ljudinspelning av intervjuerna och anpassade oss efter deltagarnas godkännande. Detta är i linje med Eldén (2020, s. 84–85), som betonar att informerat samtycke ska bygga på frivillighet.

Konfidentialitetskravet har beaktats genom att allt insamlat material anonymiserades, så att enskilda deltagare inte kan identifieras (Eldén, 2020, s. 103). I studien har namn och andra identifierbara uppgifter ersatts med fiktiva beteckningar för att skydda deltagarnas identitet. Det insamlade materialet har förvarats på lösenordskyddade datorer, vilket har begränsat tillgången till endast oss som genomför studien. Deltagarna informerades i missivbrevet om hur deras anonymitet säkerställs och hur materialet hanteras. De informerades även om att det insamlade materialet kommer att raderas efter att studien har avslutats.

Nyttjandekravet beaktades genom att det insamlade materialet endast har använts inom ramen för denna studie och inte delats med utomstående (Vetenskapsrådet, 2017, s. 26). Materialet har enbart hanterats av oss som genomför studien och har

inte använts i andra sammanhang. Deltagarna informerades i missivbrevet om att deras uppgifter endast skulle användas för denna studie och inte för andra syften.

Ett etiskt dilemma i studien var användningen av ljudinspelning vid intervjuerna, eftersom detta kunde upplevas som känsligt för vissa deltagare och påverka hur de uttrycker sig. I enlighet med samtyckeskravet och respekten för deltagarnas integritet erbjöds därför möjligheten att avstå från ljudinspelning. Detta var centralt för att skapa en trygg samtalsmiljö där deltagarna kunde känna sig bekväma i sina svar. Inspelningarna genomfördes endast efter godkännande från deltagarna, och de informerades om att de när som helst kunde avstå från detta.

5. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras de resultatet som framkommit genom bearbetning av intervjuer med åtta förskollärare. Inledningsvis redovisas resultatet utifrån vad respondenterna har uttryckt i relation till studiens syfte och frågeställningar. Därefter följer en analys av resultaten med stöd i den utvecklingspedagogiska teorin.

Resultatet visar att samtliga förskollärare arbetar med att främja barns språkutveckling i den fria leken, men i varierande grad och på olika sätt. För att tydliggöra resultaten har materialet organiserats i tre övergripande teman med tillhörande underteman som framkom i analysen. Dessa teman är: stöttning av barns språk i den fria leken, språkmiljöns utformning samt begränsningar i det pedagogiska arbetet. I resultatet benämns respondenterna som förskollärare 1–8.

5.1 Stöttning av barns språk i den fria leken

I detta tema presenteras förskollärarnas beskrivningar av hur de arbetar för att stödja och främja barns språkutveckling i den fria leken. Resultatet visar att förskollärarna använder olika arbetssätt för att inkludera språkutveckling i leksituationer, där deras närvaro och sätt att interagera med barnen framträder som centrala. Inom temat har tre underteman identifierats: förskollärarens närvaro, kroppsspråk samt frågor och samtal. Dessa underteman synliggör olika aspekter av hur språkutveckling kan stödjas i barns lek. Temat relaterar till studiens syfte och den första frågeställningen, då det belyser hur förskollärare beskriver sitt arbete med att främja barns språkutveckling i den fria leken.

5.1.1 Förskollärarens närvaro

Samtliga förskollärare betonar vikten av att vara närvarande i barnens fria lek för att kunna stödja deras språkliga och kommunikativa utveckling. Förskollärarna beskriver att de arbetar med att vara en närvarande pedagog i barnens fria lek utan att påverka eller störa den. Närvaron innebär att pedagogen kan uppmärksamma situationer där barnen behöver stöd i sin kommunikation exempelvis vid missförstånd eller konflikter, och då bidra med språkliga verktyg för att föra leken vidare. Samtidigt framhålls vikten av att inte avbryta leken i onödan, utan att låta barnen själva utveckla sina idéer och sitt samspel.

Jag försöker alltid vara nära men inte ta över leken. Jag ser vad barnen gör, lyssnar och finns där om de behöver hjälp, men jag styr inte deras lek. (Förskollärare 6).

Samtliga förskollärare lyfter vikten av att vara närvarande när konflikter uppstår, för att kunna stötta barnen på ett lämpligt sätt. I vissa situationer räcker det att observera, medan det i andra kan behövas att pedagogen aktivt deltar och hjälper barnen att lösa konflikter tillsammans. Detta bekräftas av förskollärare 4, som beskriver att i vissa situationer kan förskollärare behöva gå in och stödja barnen i att lösa konflikter genom kommunikation.

Förskollärarna lyfter att förskollärares närvaro kan bidra till att inkludera alla barn i leken, särskilt de som har svårare att ta plats eller uttrycka sig verbalt. Genom att vara lyhörd och uppmärksam kan pedagogen skapa förutsättningar för att fler barn deltar i samspel och därigenom utvecklar sitt språk.

Barnen som inte har det verbala känner sig tryggare när vi är i närheten och uppmärksammar dem, även utan att säga något. De vågar leka mer och ta plats när de vet att vi ser dem. (Förskollärare 3).

Förskollärare 3 menar att barn som ännu inte har utvecklat ett verbalt språk kan känna sig utanför och behöva extra stöd från pedagoger för att komma i gång i leken. Närvaron ger barnen trygghet och möjliggör att de kan ta egna initiativ, uttrycka behov och utveckla sociala och språkliga färdigheter tillsammans med kamraterna.

Det handlar om att finnas till hands. Jag kan titta, ge små förslag eller visa hur man kan säga och göra saker på olika sätt, men barnen bestämmer själva vad som ska hända. (Förskollärare 7).

Förskollärare 7 beskriver att närvaron inte innebär att styra leken, utan snarare att finnas tillgänglig som ett stöd genom att observera, ge små vägledningar och erbjuda alternativa sätt att uttrycka sig. På så sätt kan förskolläraren stötta barnens kommunikation och samspel utan att ta över leken, vilket ger barnen utrymme att själva påverka innehållet och utvecklingen.

5.1.2 Frågor och samtal

Respondenterna framhåller att observation av barns lek kan bidra till att identifiera situationer där leken inte utvecklas. I sådana situationer kan öppna frågor uppmuntra barnen att uttrycka sina idéer, funderingar och känslor, vilket bidrar till deras språkliga och kommunikativa utveckling.

Ibland ser jag att leken står stilla, då kan jag ställa frågor som ”vad ska vi göra härnäst?” eller ”hur kan vi bygga vidare på det du har gjort?”. Det får barnen att reflektera och prata mer om leken. (Förskollärare 1).

Vidare framkommer att språkligt stöd även handlar om att sätta ord på händelser, handlingar och känslor i leken. På så sätt ges barnen möjlighet att utveckla sitt språk i meningsfulla sammanhang samt träna på att förklara, berätta och samarbeta med andra barn. Förskollärare 7 beskriver hur frågor kan användas för att få barnen att

reflektera och formulera sina idéer, exempelvis genom frågor som uppmuntrar barnen att tänka vidare kring lekens innehåll, såsom ”*Vad händer om vi gör så?*” eller ”*hur kan vi lösa det?*”. Enligt förskollärare 7 bidrar detta till att stärka både språket och samspelet mellan barnen, samtidigt som leken utvecklas.

Att prata med barnen under leken handlar inte om att styra dem, utan om att ge stöd och få i gång samtalet. Då får de själva uttrycka vad de vill göra och utveckla leken tillsammans. (Förskollärare 4)

Genom att använda frågor och samtal i leken kan förskollärare stödja barnens möjligheter att utveckla sina idéer samt uttrycka tankar och känslor. Förskollärare 1 ger ett exempel på hur barns intressen kan vidgas i den fria leken:

Om barnen exempelvis leker med Babblarna varje dag kan man ställa frågor som ”Men vart kan Babblarna bo? Tror du man kan bygga ett hus till Babblarna, och på vilket sätt?” Det får barnen att tänka vidare, använda sitt språk och utveckla leken tillsammans. (Förskollärare 1).

Sammanfattningsvis framhåller förskollärarna att språkligt stöd i den fria leken innebär att vara lyhörd, ställa öppna frågor och föra samtal som uppmuntrar barnen att tänka själva. Förskollärarna menar att genom dessa strategier ges barnen möjlighet att utveckla sitt språk och samspel, samtidigt som leken får utvecklas på deras egna villkor. Förskollärarna lyfter även att stödet inte handlar om att styra leken, utan snarare som att ge barnen verktyg att själva bygga vidare på sina idéer, ta plats i social interaktion och utveckla språket i meningsfulla och sociala sammanhang.

5.1.3 Kroppsspråk

Förskollärarna beskriver kroppsspråk som ett viktigt kompletterande verktyg i kommunikationen med barnen i den fria leken. Kroppsspråk innefattar gester, mimik, ögonkontakt och handlingar. Det beskrivs som särskilt betydelsefullt för att möta barn utifrån deras språkliga nivå och skapa förståelse i samspel. Förskollärarna lyfter att kroppsspråk används aktivt i mötet med barn som ännu inte har ett fullt utvecklat verbalt språk. Genom närvaro, ögonkontakt och tydliga kroppsliga signaler kan pedagoger kommunicera på ett sätt som underlättar barns förståelse och delaktighet i leken.

Genom kroppsspråk, bilder och enkla handlingar kan förskollärarna stötta barnen i leken och hjälpa dem att kommunicera med andra barn. (Förskollärare 8).

Vidare framkommer att kroppsspråk kan bidra till trygghet, särskilt hos yngre barn, vilket i sin tur kan uppmuntra dem att ta initiativ till lek och samspel. Förskollärarna beskriver att deras sätt att använda kroppen i kommunikationen påverkar hur barnen vågar delta i sociala och språkliga situationer.

De yngre barnen känner sig ofta tryggare när vi är nära och använder ögonkontakt och kroppsspråk i samspelet. (Förskollärare 2).

Samtliga förskollärare menar att kroppsspråk även användas i interaktion mellan barn, där gester och handlingar blir ett sätt att förhandla, särskilt viktigt i situationer där det verbala språket inte räcker till, eftersom kroppsspråket då blir ett gemensamt kommunikationsmedel som möjliggör fortsatt lek och samspel.

Jag ser ofta att barn använder kroppen för att visa vad de menar innan de hittar orden, och då blir det ett sätt för dem att förstå varandra i leken. (Förskollärare 6).

Sammanfattningsvis framhåller förskollärarna att kroppsspråk är en central del av kommunikationen i den fria leken. Det används både som ett stöd för barns delaktighet och som ett sätt att skapa trygghet, förståelse och samspel mellan barn och vuxna.

5.1.4 Analys av stöttning av barns språk i den fria leken: lärandets akt och metakommunikation i barns språkutveckling

Förskollärarnas arbetssätt kan förstås som ett sätt att skapa förutsättningar för det som inom utvecklingspedagogiken benämns som *lärandets akt*, där barns lärande sker genom aktivt deltagande i meningsfulla sociala sammanhang (Pramling Samuelsson, 2014, s.56). Genom att vara närvarande utan att ta över leken möjliggör pedagogerna att barnen själva driver leken framåt, samtidigt som de vid behov går in och stöttar. Detta kan tolkas som att förskollärarna medvetet skapar utrymme för barns egna initiativ, vilket gör att språkutveckling sker i samspel med andra barn snarare än genom styrning från vuxna. Samtidigt visar förskollärarnas beskrivningar att deras närvaro inte enbart handlar om att observera, utan även om att aktivt bidra i situationer där barnen behöver stöd, exempelvis vid konflikter. Detta kan förstås som att pedagogerna stödjer lärandets akt genom att upprätthålla ett fungerande samspel, där barnen får möjlighet att utveckla både kommunikativa strategier och social förståelse. På så sätt blir pedagogens roll att balansera mellan att möjliggöra barns självständiga lek och att skapa förutsättningar för fortsatt interaktion och språkutveckling. Förskollärarnas användning av frågor och samtal kan vidare tolkas utifrån begreppet *metakommunikation*. Genom att ställa öppna frågor och sätta ord på handlingar bidrar pedagogerna till att synliggöra och strukturera det som sker i leken (Pramling Samuelsson, 2014, s. 47). Detta innebär att språket inte enbart används för att delta i leken, utan också för att organisera och utveckla den. När barn uppmuntras att reflektera över vad som händer i leken och hur den kan föras vidare, skapas en gemensam förståelse som kan stärka både det språkliga och sociala samspelet. Detta kan bidra till att barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar, lyssna på andra och förhandla lekens innehåll. Även kroppsspråkets betydelse kan förstås i relation till både lärandets akt och metakommunikation. Genom gester, mimik och ögonkontakt deltar barn aktivt i samspelet och skapar mening tillsammans med andra, även när det verbala språket är begränsat. Detta kan tolkas som att kroppsspråket fungerar som ett komplement till det verbala språket och möjliggör deltagande i leken på olika nivåer. Förskollärarnas medvetna användning av kroppsspråk kan därmed bidra till att inkludera fler barn i det sociala samspelet, vilket i sin tur skapar fler möjligheter för språklig utveckling.

Sammantaget kan förskollärarnas arbetssätt förstås som att de skapar förutsättningar för barns språkutveckling genom att möjliggöra aktivt deltagande i lek och samspel. Genom att kombinera närvaro, samtal och kroppsspråk skapas en lärandemiljö där språket utvecklas i interaktion med andra, vilket ligger i linje med utvecklingspedagogikens syn på lärande som något som sker i sociala och meningsfulla sammanhang.

5.2 Pedagogiska miljöer som stöd

I vårt andra tema presenteras hur förskollärarna använder den pedagogiska miljön som ett stöd för barns kommunikation och språkutveckling i den fria leken. Underrubrikerna som presenteras är, bildstöd och miljöns tillgänglighet i material. Temat relaterar till studiens syfte och den andra frågeställningen, då det belyser hur språkmiljön utformas för att stödja och främja barns språkutveckling i den fria leken. Resultatet visar att både bildstöd och en tillgänglig samt välorganiserad miljö har en stor betydelse för att främja barns delaktighet, samspel och språkliga utveckling. Förskollärarna lyfter att dessa faktorer tillsammans skapar bättre förutsättningar för att barn ska kunna uttrycka sig, förstå varandra och delta i lek oavsett språklig nivå.

5.2.1 Bildstöd

Förskollärarna beskriver bildstöd som centrala språkliga hjälpmedel i den fria leken för att främja barns språkutveckling. De framhåller att barn befinner sig på olika språkliga nivåer och betonar därför att bildstöd är betydelsefullt för att möjliggöra inkludering och delaktighet i leken, oberoende av barns verbala förmåga. Bildstöd beskrivs användas både som ett komplement till det talade språket och som ett sätt att tydliggöra lekens innehåll, exempelvis genom visuella representationer i miljön, på material och i olika lekhörnor.

Det används mycket bildstöd i miljön, både material och i lekhörnor. Det gör att barnen lättare kan förstå vad som finns och vad de kan göra, även om de inte har orden än. (Förskollärare 5).

I intervjuerna framkommer även att bildstöd fungerar som ett kommunikativt redskap som hjälper barn att uttrycka tankar, behov och intentioner. De beskriver att barn kan exempelvis peka på bilder för att visa vad de vill leka med eller vad de behöver. Alla förskollärare uttrycker att bildstöd skapar fler möjligheter för barn att göra sig förstådda, särskilt för barn med annat modersmål eller barn som ännu inte utvecklat ett verbalt språk fullt ut.

Barn som inte pratar så mycket kan ändå vara delaktiga genom att peka på bilder. Det blir som ett sätt för dem att kommunicera med både pedagoger och andra barn. (Förskollärare 3).

Förskollärarna beskriver att bildstöd bidrar även till att minska missförstånd och konflikter i leken, då barnen får bättre förutsättningar att förstå varandra och kommunicera sina avsikter.

Ibland uppstår konflikter för att barnen inte förstår varandra, men med bilder kan de visa vad de menar. Det gör att leken flyter på bättre och att de inte blir lika frustrerade. (Förskollärare 6).

Förskollärare 6 utvecklar detta genom att beskriva hur barn använder bildstöd för att visa vad de vill leka med, vilket material de behöver samt för att uttrycka känslor genom att peka på olika bilder. Vidare framhåller förskollärare 6 att bildstöd på exempelvis lådor och leksaker underlättar för barnen att förstå och orientera sig i miljön, vilket i sin tur främjar språkligt samspel. Förskollärare 8 beskriver hur bildstöd kan fungera som ett stöd för barn som ännu inte har utvecklat ett verbalt språk, särskilt hos yngre barn. Genom detta ges barnen möjlighet att förstå lekens innehåll och delta i samspel med andra. Vidare beskriver förskollärare 8 att sådana stöd bidrar till att öka barnens delaktighet och möjliggör kommunikation, även för barn med ett begränsat ordförråd.

Alla förskollärare berättar att bildstöd inte bara fungerar som ett komplement till språket, utan även stärker barns delaktighet, självständighet och förmåga att samspeka med andra. Förskollärarna lyfter dessutom att barnen får möjlighet att själva använda bildstöd som ett verktyg i leken. En lugn, tydlig och strukturerad miljö, där material är tillgängligt och visuellt stöd såsom bilder används, bidrar till att barnen i högre grad engagerar sig i lek och kommunikation.

5.2.2 Miljöns tillgänglighet till material

Förskollärarna framhåller att tillgänglighet till material är en viktig del av språkmiljön. När leksaker och pedagogiskt material är lättillgängliga kan barnen själva välja vad de vill leka med, vilket främjar självständighet, kreativitet och initiativförmåga. Flera förskollärare beskriver ett tydligt organiserat och synligt materialskåp, lådor och hyllor gör det lättare för barnen att hitta och använda resurser, vilket i sin tur stimulerar lek, samspel och språklig kommunikation. Förskollärarna lyfter även vikten av att ha ett rum med inbjudande material som ger barnen möjlighet att skapa egna lekar. När deras nyfikenhet och kreativitet får utrymme kan de experimentera, utveckla problemlösningsförmåga och stärka både socialt samspel och språk.

Miljön handlar inte bara om själva lokalen, utan också om hur den är organiserad, vilket material som finns och vilket temaarbete vi erbjuder. Vi kan ha ett stort utrymme, men om det inte finns klossar, lego eller handdockor som stimulerar fantasi, språk och kreativitet blir miljön inte riktigt bra. Utrymme påverkar barnen mycket, om det är trångt och saknas material får de inte möjlighet att röra sig, leka fritt och utveckla sina idéer. (Förskollärare 5).

Förskollärare 5 menar att när material är lättillgängligt och miljön är organiserad på ett tydligt sätt, uppmuntras barnen att själva ta initiativ och engagera sig i lek. Detta skapar fler situationer där barnen kan träna sitt språk genom att sätta ord på sina idéer, förklara för andra och samarbeta för att utveckla leken vidare. Flera förskollärare lyfter fram att variationen i material och möjlighet att kombinera olika

leksaker stimulerar kreativitet och problemlösning. När barnen själva kan välja och experimentera uppstår fler meningsfulla interaktioner, där både fantasi och språklig kommunikation stärks.

Jag märker att när barnen får välja mellan olika typer av material och kombinera leksaker på egna sätt, blir leken mer kreativ och barnen hittar egna lösningar på problem som uppstår. Det leder också till fler samtal och diskussioner mellan barnen, där de förklarar sina idéer och övar sitt språk på ett naturligt sätt. (Förskollärare 1).

Förskollärarna lyfter fram vikten av att ge barnen material och rum till att skapa och låta barnen använda sin fantasi för att utveckla leken vidare med hjälp av materialet. Förskollärare 5 ger ett konkret exempel från verksamheten där barnen har ett rum som kallas ”det magiska rummet”, där material för maskerad och olika klädnader finns tillgängligt. Där får barnen dramatisera, leka teater och skapa egna berättelser med hjälp av sin fantasi, samtidigt som språkutvecklingen stärks när barnen samtalar och deltar i berättande lek.

5.2.3 Analys av språkmiljöns utformning: Lärandets akt, lärandets objekt och variation

Den pedagogiska miljön kan förstås som en central förutsättning för det som inom utvecklingspedagogiken benämns som *lärandets akt*, där barns lärande sker genom aktivt deltagande i sociala sammanhang (Pramling Samuelsson, 2014, s. 56). När materialet är tillgängligt och organiserat på ett tydligt sätt skapas möjligheter för barn att själva initiera och delta i lek, vilket innebär att de aktivt använder språket i samspel med andra. Detta kan tolkas som att miljön inte enbart utgör en fysisk ram, utan fungerar som en aktiv del i barns lärandeprocesser genom att möjliggöra deltagande och interaktion. Samtidigt kan bildstödet funktion förstås som ett sätt att stödja barns deltagande i lärandets akt. Genom visuella stöd ges barn, oavsett språklig nivå, möjlighet att uttrycka intentioner, förstå lekens innehåll och samspel med andra. Detta kan tolkas som att bildstöd fungerar som ett kommunikativt verktyg som breddar barns möjligheter att delta i språkliga sammanhang, särskilt för barn som ännu inte har utvecklat ett verbalt språk fullt ut. På så sätt skapas fler ingångar till kommunikation, vilket kan bidra till ökad delaktighet och ett mer inkluderande samspel i leken. Vidare kan den pedagogiska miljön förstås i relation till begreppet *lärandets objekt*, vilket avser det innehåll som barnen gemensamt riktar sin uppmärksamhet mot i leken (Pramling Samuelsson, 2014, s. 56). Genom tillgång till bildstöd och gemensamma resurser ges barnen möjlighet att samordna sina handlingar och skapa en gemensam förståelse för lekens innehåll. Detta kan innebära att lärandets objekt inte är statiskt, utan förändras i takt med att barnen interagerar, förhandlar och utvecklar leken tillsammans. Den pedagogiska miljön kan därmed tolkas som ett stöd i att synliggöra och stabilisera detta gemensamma fokus, vilket underlättar både samspel och språklig kommunikation. Även begreppet *variation* blir centralt i förståelse av hur språkmiljön bidrar till barns lärande. Genom att erbjuda varierat material och möjligheter att kombinera olika resurser skapas förutsättningar för barn att erfara samma fenomen på olika sätt (Pramling Samuelsson, 2014, s. 93–95). Detta kan tolkas som att barn, genom att pröva olika roller, använda material på nya sätt och utforska olika lösningar, utvecklar både sin

förståelse och sitt språk. Variation möjliggör att barnen kan jämföra, urskilja och utveckla nya uttryckssätt i leken, vilket stärker deras språkliga förmåga i meningsfulla sammanhang.

Sammantaget kan den pedagogiska miljön förstås som en aktiv del i barns språkutveckling, där tillgång till material, bildstöd och variation skapar förutsättningar för deltagande, samspel och gemensamt meningsskapande. Genom dessa aspekter möjliggörs lärandets akt, samtidigt som lärandets objekt formas och utvecklas i interaktion mellan barnen. Detta innebär att språkutvecklingen inte enbart sker genom enskilda aktiviteter, utan i nära relation till de möjligheter till kommunikation och samspel som den pedagogiska miljön erbjuder.

5.3 Begränsningar i det pedagogiska arbetet

Utifrån förskollärarnas svar framkom flera utmaningar i arbetet med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Dessa utmaningar bildar tillsammans vårt tredje tema. Utmaningarna beskrivs under följande underteman: stora barngrupper, tidsbrist och balansen mellan närvaro och tillbakadragande. Temat kan kopplas till studiens syfte samt den tredje frågeställningen, då det belyser vilka hinder som kan framkomma med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Förskollärarna menar att dessa faktorer i olika grad påverkar deras möjligheter att vara närvarande i barnens lek, uppmärksamma varje individ och ge språkligt stöd i stunden.

5.3.1 Stora barngrupper

Förskollärarna lyfter stora barngrupper som en av de främsta utmaningarna i arbetet med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Flera förskollärare beskriver att det kan vara svårt att hinna uppmärksamma varje barn och ge det stöd som behövs för att utveckla språk och kommunikation.

När det är många barn samtidigt blir det svårt att räkna till. Det är inte alltid möjligt att observera alla barn, och vissa kan behöva mer stöd än vad som hinner ges. (Förskollärare 3).

Vidare framkommer att dessa grupper ofta leder till en högre ljudnivå, vilket kan påverka barnens möjligheter att koncentrera sig och delta i samtal. Detta kan i sin tur göra det svårare för barnen att utveckla sitt språk i leken. Förskollärare 8 uttrycker att det blir lätt rörigt och högljutt när många barn leker tillsammans. Då blir det svårare för barnen att lyssna på varandra och föra samtal. Förskollärare 8 beskriver även att vissa riskerar att ta mindre plats i större grupper, vilket kan påverka deras språkliga utveckling negativt. Särskilt barn som är mer tillbakadragna eller ännu inte utvecklat ett starkt verbalt språk kan ha svårare att komma till tals i större sammanhang. För att hantera dessa utmaningar beskriver flera förskollärare att de försöker dela in barnen i mindre grupper under delar av dagen. Detta skapar bättre förutsättningar för samtal, samspel och språklig utveckling.

Men när barnen delas upp i mindre grupper blir det lugnare och det blir lättare att stötta deras språk i leken. Då får fler barn möjlighet att komma till tals. (Förskollärare 6).

Förskollärare 6 lyfter vikten av att dela in barnen i mindre grupper för att skapa bättre förutsättningar för kommunikation och samspel. Vidare menar alla förskollärare att genom att arbeta i mindre grupper ges förskollärarna större möjlighet att uppmärksamma varje barn, lyssna in deras behov och aktivt stödja deras språkutveckling i leken.

Vi försöker ibland dela in barnen i mindre grupper, men det är inte alltid möjligt på grund av personalbrist eller hur dagen är organiserad. Ofta behöver vi vara med hela barngruppen, och då blir det svårare att ge varje barn det stöd de behöver. (Förskollärare 2).

Sammanfattningsvis visar förskollärarna att stora barngrupper innebär en utmaning för arbetet med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Hög ljudnivå, begränsade möjligheter att ge varje barn individuellt stöd och svårigheter för barnen att delta i samtal påverkar både socialt samspel och delaktighet i leken. Dessa faktorer framhäver hur barngruppens storlek kan påverka förutsättningarna för att skapa meningsfulla och språkutvecklande leksituationer.

5.3.2 Tidsbrist

Samtliga förskollärare lyfter fram tidsbrist som en central utmaning i vardagen. Den begränsade tiden gör det svårt att ge barnen det stöd och den uppmärksamhet de behöver, samt att noggrant observera barns fria lek, vilket påverkar möjligheterna att främja deras språkutveckling.

Det är alltid mycket som ska hinnas med under dagen, och ibland känns det som att man inte hinner ge varje barn det stöd de behöver. (Förskollärare 5).

Förskollärarna beskriver att vardagen innebär många praktiska moment som tar tid, såsom att förbereda frukost, lunch och mellanmål, kasta sopor, städa samt ta emot och samtala med vårdnadshavare. Dessa uppgifter, även om de är viktiga för verksamheten, begränsar tiden för observation och språkligt stöd i barngruppen.

Ibland upplever jag att min roll som förskollärare blir splittrad, eftersom jag behöver ägna tid åt praktiska uppgifter som inte direkt är pedagogiska, till exempel städning, förberedelser av måltider eller andra rutiner. (Förskollärare 7).

Vidare framkommer det att tidsbristen inte bara påverkar möjligheten att ge individuell uppmärksamhet, utan även pedagogernas förmåga att planera och förbereda material som stimulerar språkutveckling.

Det blir svårt att planera och förbereda material på ett sätt som verkligen engagerar barnen språkligt, när man hela tiden måste prioritera praktiska sysslor och rutiner. (Förskollärare 4).

De flesta förskollärare lyfter att de gärna skulle vilja spendera mer tid med barnen i deras lek, men praktiska moment och rutiner tar mycket tid, och det gör att de inte hinner stötta barnens lek och språk på det sätt som de önskar.

5.3.3 Balansen mellan närvaro och tillbakadragande

Förskollärarna lyfter fram att en utmaning kan vara att hitta balansen mellan att vara närvarande och att ge barnen utrymme att leka självständigt. Det kan vara svårt att veta när man ska ingripa för att stötta språkutveckling och samspel i den fria leken, och när man i stället bör låta barnen utforska och lösa situationer på egen hand.

Det gäller att vara nära barnen utan att styra leken, men samtidigt vill man inte missa tillfällena att ge språkligt stöd. (Förskollärare 6).

Vidare framkommer att olika barn behöver olika mycket stöd. Vissa barn deltar gärna i samtal och samarbetar med andra, medan andra kan vara tillbakadragna och behöver aktiv uppmuntran för att ta plats i leken.

En del barn behöver att jag är mer närvarande och stöttar dem i kommunikation, medan andra klarar sig själva och mår bäst av att få leka ostört. Det är en ständig balansgång. (Förskollärare 8).

Förskollärarna beskriver att det kräver stor lyhördhet, erfarenhet, flexibilitet och professionell bedömning för att kunna anpassa sin närvaro utifrån barnens behov, och att denna balans är avgörande för att den fria leken ska bli meningsfull och språkutvecklande.

I vissa situationer märker jag att barnen tar makten i sitt språk och signalerar till mig som pedagog att jag ska lämna dem ifred under leken. Då gäller det att backa och ge dem utrymme, även om jag vill stötta språkutvecklingen. (Förskollärare 1).

Sammanfattningsvis visar förskollärarna att balansen mellan närvaro och tillbakadragande är en central utmaning i den fria leken. Att kunna bedöma när det är lämpligt att stötta barnens språk och samspel, och när det är bäst att ge utrymme för självständighet, kräver både lyhördhet och erfarenhet. Denna balans är avgörande för att leken ska bli meningsfull och språkutvecklande, samtidigt som barnen får möjlighet att uttrycka sig och ta ansvar för sin egen lek.

5.3.4 Analys av begränsningar i det pedagogiska arbetet: Erfarande

De identifierade utmaningarna kan förstås i relation till det utvecklingspedagogiska begreppet *erfarande*, vilket handlar om hur barn upplever, tolkar och skapar mening i sin omvärld genom deltagande i vardagliga aktiviteter och lek (Pramling Samuelsson, 2014, s. 87–89). När förskollärarnas möjligheter att vara närvarande i leken begränsas, påverkas även deras möjlighet att uppmärksamma och ta tillvara på barns erfarande i stunden. Detta kan tolkas som att vissa lärandesituationer riskerar att inte synliggöras eller utvecklas vidare vilket kan påverka hur barns språkutveckling stötts i praktiken. Stora barngrupper kan vidare förstås som en faktor som påverkar barns möjligheter att erfara språkliga situationer i socialt samspel. När många barn delar samma utrymme kan det bli svårare för alla att komma till tals, vilket kan innebära att vissa barn, särskilt de som är tillbakadragna, får färre möjligheter att uttrycka sig och delta i kommunikativa sammanhang. Detta kan tolkas som att deras erfarande av språklig interaktion begränsas, då deltagandet i

samtal och gemensamt meningsskapande inte blir lika tillgängligt för alla barn. Även tidsbristen kan förstås i relation till erfارande, då den påverkar förskollärarnas möjlighet att observera, tolka och följa upp barn erfarenheter i leken. När tiden för närvaro och reflektion minskar, begränsas även möjligheten att anpassa det pedagogiska stödet utifrån barnens individuella behov och upplevelser. Detta kan innebära att barns erfارande inte alltid tas tillvara som utgångspunkt för fortsatt språklig utveckling, trots att det enligt teorin utgör en central grund för lärande. Balansen mellan närvaro och tillbakadragande kan också tolkas utifrån erfارande, då den påverkar hur och i vilken utsträckning barn ges utrymme att skapa egna erfarenheter i leken. När förskollärarna deltar aktivt kan detta bidra till att stödja och utveckla barns erfارande genom språklig vägledning och gemensam reflektion. Samtidigt kan ett mer tillbakadraget förhållningssätt skapa utrymme för barnen att själva utforska, tolka och forma leken utifrån sina egna initiativ. Detta innebär att olika former av närvaro kan bidra till olika typer av erfارande, där både vuxenstöd och självständigt utforskande har betydelse för barns lärande.

Samtidigt betonar teorin att barns erfارande är en aktiv process som sker oavsett vuxnas närvaro, genom barns egna handlingar och interaktioner med andra (Pramling Samuelsson, s. 87–89). Detta kan tolkas som att barn fortsätter att utveckla erfarenheter och skapa mening i leken även när pedagoger inte är direkt delaktiga. Däremot kan frånvaro av pedagogiskt stöd innebära att dessa erfarande inte alltid synliggörs eller vidareutvecklas i det pedagogiska arbetet. I detta sammanhang kan dokumentation och efterföljande reflektion förstås som ett sätt att fånga upp och synliggöra barns erfarande i efterhand, vilket möjliggör att dessa erfarenheter kan användas som grund för fortsatt språkligt stöd.

Sammantaget kan de identifierade begränsningarna förstås som faktorer som påverkar hur barns erfarande synliggörs, tas tillvara och utvecklas i den pedagogiska praktiken. Detta innebär att barns språkutveckling inte enbart är beroende av deras deltagande i lek, utan också av de förutsättningar som ges för att uppmärksamma, stödja och vidareutveckla deras erfarenheter i samspel med andra.

6. Diskussion

I detta avsnitt förs en diskussion kring studiens resultat, uppdelad i fem delar. Inledningsvis presenteras en resultatdiskussion där resultaten sätts i relation till tidigare forskning. Därefter följer en metoddiskussion, där studiens metodval granskas kritiskt i relation till dess påverkan på resultaten. I den tredje delen redovisas studiens slutsatser. Den fjärde delen behandlar vilka konsekvenser studiens resultat kan få för den framtida yrkesrollen. Avslutningsvis presenteras förslag på vidare forskning.

6.1 Resultatdiskussion

I resultatdiskussionen diskuteras det analyserade resultatet tillsammans med tidigare forskning. För att skapa tydlighet är avsnittet indelat i underrubriker som lyfter dem centrala delar av resultat som behandlas. Underrubrikerna har utformats utifrån

studiens frågeställningar, då resultatet diskuteras i relation till studiens syfte och frågeställningar. Den första rubriken är förskollärarnas arbetssätt för att främja barns språkutveckling i den fria leken. Där lyfter vi resultatet som visar vilka arbetssätt förskollärare har för att inkludera språkutveckling i barns fria lek. Detta svarar på frågeställningen om hur förskollärarna beskriver sitt arbete med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Den andra rubriken är språkmiljöns betydelse för barns språkutveckling i förskolan. I Resultatet synliggörs hur språkmiljöns utformning, genom exempelvis material, organisering och tillgänglighet påverka barns möjligheter till språklig utveckling i den fria leken. På så sätt besvarar detta frågeställningen om på vilket sätt språkmiljöns utformning skapar förutsättningar för barns språkutveckling i förskolan. Den tredje rubriken är utmaningar och möjligheter i barns språkutveckling i den fria leken. I resultatet synliggörs hur förskollärare uppmärksammar både faktorer som kan främja och faktorer som kan begränsa barns språkutveckling, såsom barngruppens storlek, tidsbrist och möjligheten att vara närvarande i leken. Detta svarar på frågeställningen om vilka hinder och möjligheter förskollärare uppmärksammar i barns språkutveckling under den fria leken.

6.1.1 Förskollärarnas arbetssätt för att främja barns språkutveckling i den fria leken

Resultatet visar att förskollärare beskriver sitt språkutvecklande arbete i den fria leken som beroende av närvaro, öppna frågor och selektivt deltagande. Detta besvarar studiens första frågeställning om hur förskollärare beskriver sitt arbete med språkutveckling i den fria leken. Tidigare forskning av Wasik och Jacobi-Vessels (2017, s. 771) betonar att vuxnas närvaro i lek kan bidra till språkutveckling genom att introducera begrepp och stimulera kommunikation. Detta stärker en bild som framträder i studien där förskollärare ses som en aktiv språklig resurs i leken. Samtidigt synliggörs en tydlig kontrast i relation till Trawick- Smith m.fl. (2022, s. 865–867), som visar att barns språkanvändning blir mer aktiv och förhandlande när vuxna i mindre grad styr leken. I denna studie framstår i stället den vuxnes närvaro som en förutsättning för att vissa barn ska kunna delta språkligt, särskilt barn med begränsat verbalt språk. I relation till detta uppstår en skillnad mellan tidigare forskning som betonar självständig lek och studiens resultat där vuxenstöd beskrivs som avgörande för inkludering. Detta kan även förstås i relation till Aras (2016, s.1180–1182), som beskriver att pedagogers deltagande i barns lek är situationsbundet och sker när behov uppstår, exempelvis vid konflikter eller när leken behöver föras vidare. I resultatet framträder dock ett mer kontinuerligt förhållningssätt, där förskollärarna beskriver hur de aktivt använder frågor och närvaro även i lek som fungerar utan problem. Här blir det tydligt utifrån resultatet att förskollärarnas roll inte enbart är reaktiv, utan även proaktiv i språkutvecklande syfte. En ytterligare fördjupning framträder i relation till Ålström och Almqvist (2022, s. 6–7), som visar att fysisk närvaro av vuxna inte automatiskt leder till deltagande i lek. Detta innebär att det inte är närvaron i sig som är avgörande, utan hur den används i interaktionen. I denna studie blir detta tydligt genom att förskollärarnas närvaro beskrivs som situationsanpassad och aktivt tolkad i stunden. Samtidigt framträder en kontrast i relation till forskning som betonar barns

självständiga språkutveckling. Detta kan förstås som att språkutveckling i den fria leken inte är beroende av en enskild strategi, utan av en balans mellan vuxnas stöd och barns egna initiativ. Sammantaget visar resultatet för den första frågeställningen att förskollärarens roll i den fria leken inte är entydig, utan varierar mellan att stödja, vägleda och skapa utrymme för barns egna initiativ. Utifrån resultatet går det att dra slutsatsen utifrån studiens syfte att språkutveckling i leken uppstår i samspelet mellan vuxnas stöd och barns självständiga handlingar, snarare än genom en enskild pedagogisk strategi.

6.1.2 Språkmiljöns betydelse för barns språkutveckling i förskolan

Resultatet visar att språkmiljöns utformning, särskilt genom material, bildstöd och tillgänglighet, har stor betydelse för barns möjligheter till kommunikation och samspel. Detta besvarar andra frågeställningen om hur språkmiljöns utformning skapar förutsättningar för barns språkutveckling i förskolan. Eriksson Bergström (2013, s. 178–179) och Magnusson och Elm (2023, s. 1927) beskriver att fysisk miljö kan skapa förutsättningar för interaktion genom att fysisk miljö kan skapa förutsättningar för interaktion genom att material kräver samspel och förhandling. Detta bekräftas i viss mån i denna studie, där material beskrivs som en drivkraft för språk i den fria leken. Detta visar utifrån andra frågeställningen att språkmiljön fungerar som en aktiv del av barns språkutveckling. Samtidigt framträder en viktig fördjupning, resultatet visar att en tillgänglig miljö i sig inte garanterar språklig interaktion. Detta innebär att miljöns betydelse inte kan förstås isolerat, utan måste ses i relation till hur den aktiveras av barn och förskollärare. Bildstöd framstår som en central språklig resurs. Detta överensstämmer med Kilinçci och Bayraktar (2021, s. 449–450), som visar att visuella stöd kan underlätta kommunikation. Samtidigt kan detta tolkas som att vissa barns språkliga deltagande i leken blir beroende av visuella strukturer, vilket väcker frågor om vad som händer när dessa stöd inte finns. Här uppstår en spänning mellan stöd och ett ökat beroende av visuella hjälpmedel. Å ena sidan möjliggör bildstöd delaktighet, å andra sidan kan det signalera att språkutveckling riskerar att bli alltför beroende av externa hjälpmedel snarare än intern språklig utveckling. Whorall och Cabell (2016, s. 33) lyfter även att språkstimulerande och inspirerande lärmiljöer kan stärka barns språkutveckling och bidra till att minska språkliga skillnader. Detta kopplar till studiens syfte och visar att språkmiljön inte enbart påverkar barns kommunikation i stunden, utan även har betydelse för långsiktiga skillnader i språkutveckling. Vidare visar resultatet att kroppsspråk fungerar som en central del av kommunikationen i den fria leken. Detta kan förstås i relation till Magruder m.fl. (2013, s. 10), som framhåller att barns språkutveckling gynnas i interaktion med både kamrater och vuxna där gemensamt meningsskapande är centralt. Även Renblad och Brodin (2012, s. 421–422) betonar vikten av en positiv och inbjudande förskolemiljö där barn ges möjlighet att delta i lek och samspel. Sammantaget visar dessa studier att språkutvecklingen inte enbart sker genom verbalt språk, utan genom social interaktion och förutsättningar i miljön. I relation till detta kan kroppsspråk i denna studie förstås som en resurs med flera uttrycksformer som förstärker kommunikationen och möjliggör delaktighet, särskilt i situationer där det verbala språket inte räcker till. Detta kan även kopplas till

resultatet där förskollärarna beskriver hur en tydlig och tillgänglig språkmiljö, exempelvis genom språkstöd och strukturerat material, kan underlätta barns kommunikation och öka deras delaktighet i den fria leken.

6.1.3 Utmaningar och möjligheter i barns språkutveckling i den fria leken

Resultatet visar att förskollärarna upplever flera utmaningar i arbetet med att främja barns språkutveckling i den fria leken, framför allt stora barngrupper, tidsbrist samt svårigheten att balansera mellan närvaro och tillbakadragande. Erdem (2018, s. 208) framhåller leken som central för språkutveckling, men visar samtidigt att det inte alltid är tydligt hur förskollärare ska skapa förutsättningar för detta i praktiken. I likhet med Erdem (2018) visar resultatet att leken har en viktig språkutvecklande funktion, men den synliggör samtidigt hur organisatoriska hinder såsom stora barngrupper och tidsbrist kan begränsa det språkutvecklande arbetet i vardagen. Whorall och Cabell (2016, s. 339) visar att förskollärare ofta inte fullt ut använder språkutvecklande strategier i vardagen. I denna studie framträder däremot en medvetenhet om sådana strategier, vilket skapar en spänning mellan kunskap och genomförande. Detta kan tolkas som att problemet inte enbart handlar om kompetens, utan om strukturella förutsättningar. Aras (2016, s. 1183–1185) visar att förskollärares involvering i den fria leken är viktig för barns lärande och utveckling, men att den i praktiken ofta blir begränsad och främst sker när barn behöver stöd. I resultatet framkommer en liknande bild där förskollärares deltagande i leken påverkas av organisatoriska faktorer som stora barngrupper och tidsbrist, vilket minskar möjligheten till ett mer kontinuerligt språkligt stöd i den fria leken. Arbete i mindre grupper framstår samtidigt som en viktig möjlighet, men något som sällan kan genomföras fullt ut i praktiken. Här synliggörs ett glapp mellan pedagogiska ambitioner och verksamhetens organisatoriska förutsättningar. Balansen mellan närvaro och tillbakadragande kan förstås som ett centralt analytiskt dilemma. Eriksson Bergström (2013, s. 176) visar att mindre vuxennärvaro kan stärka barns självständighet, medan denna studie visar att vuxnas närvaro samtidigt kan vara avgörande för inkludering och språkligt deltagande. Detta kan tolkas som att förskollärarnas roll inte är entydig, utan dubbelsidig eftersom den både kan stödja och begränsa barns deltagande beroende på situation och behov. Samtidigt visar resultatet att öppna frågor, lyhördhet och situations anpassat deltagande upplevs som möjligheter. Detta pekar på att pedagogiskt handlingsutrymme finns, även inom begränsade organisatoriska ramar. Sammanfattningsvis visar resultatet för den tredje frågeställningen att förskollärares arbete med språkutveckling i den fria leken präglas av både möjligheter och begränsningar, där organisatoriska faktorer spelar en central roll.

Sammantaget visar studiens resultat att den fria leken utgör en central arena för barns språkutveckling, där förskollärares arbetssätt såsom närvaro, öppna frågor och språkligt stöd, samt utformningen av språkmiljön, har stor betydelse för barns möjligheter att kommunicera och samspeka. Detta kan kopplas till *Lpfö* (Skolverket, 2025, s. 7–8), där det framhålls att förskolan ska ge barn förutsättningar att utveckla språk, kommunikation, kreativitet och samspel i en tillgänglig och stimulerande

miljö. Resultatet visar dock att detta uppdrag påverkas av olika utmaningar såsom barngruppens storlek och tidsbrist, vilket kan begränsa möjligheten att fullt ut stödja barns språkutveckling i den fria leken. Förskollärarna uttrycker en medvetenhet om att dessa utmaningar kan begränsa tiden för att ge varje enskilt barn det stöd de behöver. Studien synliggör därmed vikten av att förskollärare ges goda förutsättningar att arbeta språkutvecklande i leken, i enlighet med läroplanens intentioner.

6.2 Metoddiskussion

Vi valde att samla in vårt material genom semistrukturerade intervjuer. Intervjufrågorna utformades utifrån studiens syfte och frågeställningar för att konkretisera centrala begrepp såsom språkutveckling i fri lek, pedagogens roll, språkmiljöns betydelse samt hinder och utmaningar. På så sätt säkerställdes att det insamlade materialet kunde besvara studiens forskningsfrågor. Genom att ställa följdfrågor fick vi möjlighet att fördjupa vår förståelse av hur förskollärarens syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken. Vi upplevde att intervjusituationen underlättades av att det endast var två parter involverade, vilket gjorde det lättare att lyssna aktivt på respondenterna.

Vi fick inte samtycke från två av våra respondenter att spela in intervjuerna, vilket påverkade datainsamlingen. Detta beslut kan förstås i relation till forskningsetiska principer, där samtycke och deltagarnas integritet är centrala (Eldén, 2020). Genom att avstå från inspelning skapades en mer trygg intervjusituation, eftersom avsaknaden av inspelning kan minska känslan av att bli granskad och därmed påverka hur öppet respondenterna uttrycker sig. Detta kan därmed ses som en etisk styrka i genomförandet, då deltagarnas villkor prioriterades. Avsaknaden av ljudinspelning innebär att informationen blev mindre detaljerad och påverkade datakvaliteten, eftersom materialet från dessa intervjuer baserades på anteckningar i stället för fullständig transkribering. Detta innebär att vissa detaljer och exakta formuleringar i respondenternas utsagor kan ha gått förlorade. Jämfört med de inspelade intervjuerna, där materialet kunde analyseras upprepande gånger, blev de icke-inspelade intervjuerna mindre detaljerade. Den manuella dokumentationen under intervjuerna innebär även att intervjuerna tog längre tid att genomföra än planerat. Detta kan ha påverkat intervjudynamiken, då fokus delvis behövde delas mellan aktivt lyssnande och antecknande. En sådan uppdelning riskerar att minska möjligheten till spontana följdfrågor och fördjupade utforskningar i samtalet. För att stärka studiens tillförlitlighet arbetade vi med att föra så utförliga anteckningar som möjligt direkt under intervjuerna samt komplettera dessa omedelbart efter genomförandet för att återskapa så mycket av samtalet som möjligt. Trots skillnader i dokumentationen valde vi att inkludera även dessa intervjuer i materialet för att bevara bredden i det målstyrda urvalet och säkerställa att flera perspektiv från förskollärare presenteras i studien.

En nackdel med intervjuer som metod var att vi var tvungna att utgå från att respondenterna gav sanningsenliga svar och att den insamlade informationen var tillförlitlig. Denscombe (2017, s. 290) framhåller att det kan vara svårt att verifiera

uppgifter när svaren baseras på deltagarnas egna erfarenheter och uppfattningar. Våra intervjuer byggde på förskollärarnas beskrivningar av hur de uppfattade och hade erfarenhet av att arbeta med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Om vi hade haft mer tid hade vi kompletterat intervjuerna med observationer i förskoleverksamheterna, för att undersöka i vilken utsträckning förskollärarnas beskrivningar stämde överens med deras faktiska arbete med språkutvecklande aktiviteter under den fria leken.

Vi valde att avstå från observationer eftersom det skulle ha krävt samtycke från barnens vårdnadshavare, rektorer och flera medarbetare. Eldén (2020, s. 30) förklarar att alla deltagare måste ge sitt samtycke och att barn under 15 år behöver sina vårdnadshavares tillstånd för att delta i studier. Vi bedömde att insamlingen av dessa samtycken skulle ta för mycket tid. Med tanke på att vi hade en tidsram på tio veckor för att färdigställa arbetet såg vi därför att det inte var möjligt att genomföra observationer.

Vi valde att inte använda enkäter eller frågeformulär, eftersom det kan vara svårt att få fullständiga svar när man inte har möjlighet att ställa följdfrågor. Denscombe (2017, s. 244) påpekar att denna metod lämpar sig när kortfattad information är tillräcklig för datainsamlingen. För vår studie var det däremot viktigt att få utförliga svar, eftersom vi behövde detaljerad information för att kunna besvara studiens frågeställningar.

Vi använde ett målstyrt urval eftersom vi behövde specifika respondenter för vår datainsamling. Eftersom vi ville undersöka förskollärares syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken var det viktigt att få information från just dessa förskollärare. Denna typ av urval gjorde det visserligen svårare att hitta deltagare, men säkerställde samtidigt att de som deltog kunde ge svar som var relevanta för studiens frågeställningar. På så sätt kunde vi samla in data som tydligt bidrog till att besvara studiens syfte och frågeställningar.

Den tematiska analysen visade sig vara en effektiv metod för att identifiera mönster i vårt insamlade material. En utmaning var att undvika att egna värderingar påverkade resultatet. För att säkerställa objektivitet granskade vi därför varandras kommentarer noggrant och diskuterade underlaget för att minimera målstyrda tolkningar.

6.3 Slutsats

Syftet med studien var att fördjupa förståelsen för hur förskollärare arbetar för att främja barns språkutveckling i den fria leken. Resultatet visar att detta sker genom ett medvetet förhållningssätt där förskollärarna betonar närvaro, lyhördhet samt användning av öppna frågor och samtal för att stödja barns kommunikation. Förskollärarnas arbetssätt präglas av en balans mellan att delta i leken och att inta en observerande roll, där ett selektivt deltagande möjliggör stöd utan att styra leken.

Vidare visar resultatet att språkmiljön har en central betydelse för barns språkutveckling. Tillgång till material, bildstöd och användning av kroppsspråk skapar förutsättningar för kommunikation, samspel och barns möjligheter att

uttrycka sig på olika sätt. Samtidigt framkommer att organisatoriska faktorer såsom stora barngrupper, tidsbrist och begränsade resurser påverkar förskollärarnas möjligheter att arbeta språkutvecklande i den fria leken. Trots dessa utmaningar framgår att förskollärarna aktivt försöker skapa goda förutsättningar för barns språkutveckling genom olika strategier, såsom arbete i mindre grupper och ett medvetet användande av språkutvecklande arbetssätt.

Resultatet kan förstås utifrån ett utvecklingspedagogiskt perspektiv, där barns lärande sker genom aktivt deltagande i lek och samspel med andra. Studien besvarar därmed frågeställningarna genom att synliggöra hur förskollärarna arbetar i den fria leken, hur språkmiljön utformas samt vilka möjligheter och hinder som påverkar arbetet. Sammantaget kan studien bidra till en ökad förståelse för hur förskollärares arbetssätt och språkmiljöns utformning samspelar för att främja barns språkutveckling i den fria leken, samt vilka utmaningar som påverkar detta arbete i praktiken.

6.4 Relevans för förskolläraryrket

Denna studie har gett en fördjupad förståelse för hur förskollärare arbetar med att främja barns språkutveckling i den fria leken. Resultatet visar att det är betydelsefullt att vara närvarande, lyhörd och aktiv i barns lek utan att ta över den. Detta ligger i linje med läroplanen för förskolan, *Lpfö18* (Skolverket, 2025, s. 8), där leken framhålls som en central del av utbildningen och som en grund för barns utveckling, lärande och välbefinnande. Studien har även bidragit till en ökad förståelse för hur språkutveckling kan främjas genom samtal och öppna frågor i den fria leken. Genom att skapa möjligheter för barn att uttrycka tankar, idéer och känslor ges de förutsättningar att utveckla sin kommunikativa förmåga i meningsfulla sammanhang. Detta kan kopplas till läroplanens mål om att varje barn ska ges möjlighet att utveckla språk, lärande och identitet utifrån sina förutsättningar (Skolverket, 2025, s. 7). Vidare har studien gett insikt i hur språkmiljöns utformning påverkar barns möjligheter till språklig utveckling. Studien har även bidragit med ökad förståelse för hur bildstöd, kroppsspråk och tillgängligt material kan användas för att skapa en miljö som inspirerar till samspel, lek och kommunikation. Detta överensstämmer med läroplanens riktlinjer om att miljön ska vara tillgänglig och stimulera barn till att utforska, samspela och utveckla sitt språk (Skolverket, 2025, s. 8). Resultatet har även synliggjort utmaningar i verksamheten, såsom stora barngrupper och tidsbrist, vilket kan påverka möjligheten att arbeta språkutvecklande i den fria leken. Detta har bidragit till en ökad förståelse för vikten av att organisera verksamheten så att alla barn ges tid, utrymme och stöd i sitt lärande, i enlighet med läroplanens intentioner. Sammanfattningsvis har studien gett oss kunskaper och insikter som vi tar med oss in i vår framtida yrkesroll som förskollärare. Genom ett medvetet förhållningssätt och en genomtänkt språkmiljö kan vi skapa förutsättningar för att främja barns språkutveckling i den fria leken, i enlighet med förskolans uppdrag och läroplanens mål.

6.5 Vidare forskning

För att vidareutveckla denna studie skulle framtida forskning kunna inkludera fler intervjuer med förskollärare från olika kommuner och förskolor, för att få en bredare bild av hur arbetet med barns språkutveckling i den fria leken kan se ut. Det skulle även vara av intresse att kombinera intervjuer med observationer, för att få en mer detaljerad bild av hur förskollärare faktiskt agerar i den fria leken, exempelvis i användningen av öppna frågor, kroppsspråk och språkligt stöd i praktiken. Vidare skulle framtida studier kunna undersöka hur förskollärares arbetssätt påverkas av olika faktorer, såsom barngruppens storlek, personaltäthet och tidsbrist. Detta skulle kunna bidra till en djupare förståelse för vilka faktorer som möjliggör respektive begränsar ett språkutvecklande arbetssätt i den fria leken.

Det skulle även vara intressant att genomföra jämförande studier mellan flera olika förskolor eller kommuner för att undersöka om det finns skillnader i hur språkmiljöer utformas och hur pedagoger arbetar språkutvecklande i den fria leken. Slutligen kan framtida forskning med fördel även inkludera barnperspektivet, för att få en djupare förståelse av hur barn upplever och påverkas av förskollärares arbetssätt samt språkmiljön i den fria leken.

Referenslista

- Aras, S. (2016). Free play in early childhood education: A phenomenological study. *Early Child Development and Care*, 186(7), 1173-1184. <https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1083558>
- Bryman, A., Clark, T., Foster, L., & Sloan, L. (2025). *Brymans samhällsvetenskapliga metoder* (4 uppl.). Liber.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (4 uppl.). Studentlitteratur.
- Eldén, S. (2020). *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier* (1 uppl.). Studentlitteratur.
- Eriksson Bergström, S. (2013). Rum, barn och pedagoger: om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö. Diss. Umeå Universitet. Digitala vetenskapliga arkivet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:613213/FULLTEXT01.pdf>
- Erdem, D. (2018). Kindergarten Teachers' Views About Outdoor Activities. *Journal of Education and Learning*, 7(3), 203-218. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n3p203>
- Holm, L., & Ahrenkiel, A. (2022). Children's language play as collaborative improvisations: Rethinking path to literacy. *Research in Education*, 24(2), 298-317. <https://doi.org/10.1177/14687984211067131>
- Há, T, A (2022). Pretend Play and Early Language Development - Relationships and Impacts: A Comprehensive Literature Review. *Journal of Education*, 202(1), s. 122–130. <https://doi.org/10.1177/0022057420966761>
- Kılınçcı, E, & Bayraktar, A. (2021). Early literacy materials and teacher practices in preschool classrooms. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11(1), 1-20. <https://doi.org/10.14527/pegegog.2021.012>
- Magnusson, L. O., & Elm, A. (2023). The entangled intersection of children's and educators' engagement in the educational environment of a preschool. *Early Childhood Education Journal*, 52(8), 1923-1932. <https://doi.org/10.1007/s10643-023-01533-4>
- Magruder, E. S., Hayslip, W.W., Espinosa, L. M. & Matera, C. (2013). Many languages, one teacher: Supporting language and literacy development for preschool dual language learners. *Young Children*, 68(1), 8-12. <https://www.proquest.com/docview/1437629623/fulltextPDF/D8E0323660EB4A0CPQ/1?accountid=12245>
- Pihlgren, A (2017). *Undevisning i förskolan: att skapa lärande undervisningsmiljöer* (1 uppl.). Natur & Kultur.
- Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2014). *Det lekande lärande barnet: I en utvecklingspedagogisk teori*. (2. uppl.) Stockholm: Liber.

Skolverket. (2025). *Läroplan för förskolan: Lpfö18* (reviderad 2025).
<https://www.skolverket.se/getFile?file=13295>

Renblad, K., & Brodin, J. (2012). *Preschool childrens' well-being in a Swedish context. Early Child Development and Care*, 182(3-4), 419-432.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2011.646724>

Trawick- Smith, J., DeLapp, J., Bourdon, A., Flanagan, K. & Godina, F. (2022). The influence of teachers, peers, and play materials on dual language learners' play interactions in preschool. *Early Childhood Education Journal*, 51(5), 863-873.
<https://doi.org/10.1007/s10643-022-01350-1>

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsred. Vetenskapsrådet*. <http://www.vr.se>

Wasik, B. A., & Jacobi-Vessels, J. L. (2017). World play: Scaffolding language development through child-directed play. *Early Childhood Education Journal*, 45(6), 769-776. <https://doi.org/10.1007/s10643-016-0827-5>

Whorral, J. & Cabell, S. Q. (2016). Supporting children's oral language development in the preschool classroom. *Early Childhood Education Journal*, 44(4), 335-341.
<https://doi.org/10.1007/s10643-015-0719-0>

Ålström, F., & Almqvist, L. (2022). Patterns of observed child participation and proximity to a small group including teachers in Swedish preschool free play. *Frontiers in Education*, (7), 982837. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.982837>

Bilaga 1 Missivbrev/Samtycke

Hej!

Vi heter Allan Sleewa Shamoon Abaa och Janet Ay och ska genomföra ett självständigt arbete vid Mälardalens Universitet. Under vår utbildning och genom våra erfarenheter inom förskolans verksamhet har vi uppmärksammat den fria lekens betydelse för barns kommunikation och språk, både i samspel med andra barn och i interaktion med pedagoger. Syftet med studien är att undersöka förskollärares syn på hur barns språkutveckling kan främjas i den fria leken. För att fördjupa vår förståelse inom området söker vi deltagande förskollärare som vill dela med sig av sina erfarenheter och tankar kring fri lek i relation till språkutveckling. Vi ser att din professionella erfarenhet är av stor betydelse för att fördjupa förståelsen av fri lek i relation till språkutveckling.

För att kunna fördjupa oss i ämnet, har vi för avsikt att intervjua 6 förskollärare och vi använder semistrukturerade intervjuer och en kvalitativ forskningsmetod. Under intervjun kommer vi att använda ljudinspelning som senare ska transkriberas. Det kommer att finnas möjlighet att läsa den färdiga uppsatsen när den är klar i databasen Diva.

Om du som tillfrågad förskollärare vill delta i intervjuerna vill vi även informera om att vi tar hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Vilket innebär att du deltar frivilligt och kan avbryta ditt deltagande när som helst under studien, utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser. Deltagandet och materialet kommer att behandlas konfidentiellt kommer endast att vara tillgängligt för oss och vår handledare under den tid vi genomför studien.

Enligt GDPR har du/ni rätt att kostnadsfritt ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta oss (se kontaktuppgifter nedan). Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter är samtycke. Du/ni kan också begära att uppgifterna om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Om du/ni är missnöjda med hur personuppgifterna behandlas har du/ni rätt att lämna in klagomål till integritetsskydds myndigheten. Personuppgiftsansvarig är Mälardalens Universitet.

Studien kommer att samla in, dokumentera och behandla personuppgifter genom ljudinspelade intervjuer. Inspelningarna kommer därefter att transkriberas och användas som underlag för analys. För att säkerställa korrekt lagring och användning av uppgifterna kommer informationen att skyddas så att obehöriga inte kan ta del av dem. Data förvaras på lösenordskyddade datorer. Personuppgifterna kommer att koda (pseudonymiseras), vilket innebär att de inte kan kopplas direkt till dig som person. Efter avslutat projekt kommer personuppgifterna att raderas.

Undersökningen kommer vi att presentera i form av en uppsats vid Mälardalens universitet och slutversionen läggs ut på databasen DIVA. Materialet kommer att förstöras efter att uppsatsen är klar.

Vid frågor och funderingar kontakta mig eller min handledare för mer information.

Student: Allan Sleewa Shamoon Abaa

Handledare: Tove del Gaiso

Telefon: XXX

Mail: XXX

Mail: XXX

Student: Janet Ay

Telefon: XXX

Mail: XXX

Med vänliga hälsningar

Allan Sleewa Shamoon Abba & Janet Ay

Bilaga 2. Bakgrundsfrågor och intervjufrågor

- Hur gammal är du?
- Hur många år har du arbetat som förskollärare?
- Vilken åldersgrupp arbetar du med för nuvarande?

Område 1: Språkutveckling i fri lek

- Hur definierar du fri lek i förskolans verksamhet?
- Hur skulle du beskriva vad barn kan utveckla språkligt i den fria leken?
- Vilka språkliga aspekter upplever du oftast blir synliga i barns fria lek? (till exempel ordförråd, begrepp, berättande, turtagning).
- Kan du ge exempel på en situation där du upplever att barn utvecklade något språkligt genom fri lek?

Område 2: Pedagogens roll kopplat till utvecklingspedagogik

- I vilka situationer väljer du att delta i barns fria lek?
- Hur beskriver du ditt sätt att samtala med barn i den fria leken?
- Hur upplever du att ditt deltagande påverkar barns språkliga samspel?

Område 3: Miljö + hinder

- Hur upplever du att förskolans miljö påverkar barns möjligheter att utveckla språk i fri lek?
- Kan du ge exempel på hur miljön kan stödja eller begränsa språkligt samspel?
- Vilka utmaningar upplever du i arbetet med att stödja språkutveckling i fri lek?